

דער פָּרָשָׁה קְוִ依ָּאֵל

ציזאמען גענומען
פון די שמעעסן פון

מוריעו הוה"ע
רבי אברהם אלימלך
בידרמן שליט"א

וירא

י"ל ע"י
מכון 'באר האמונה'

זיך אינצושרייבען צו באקומען די גיליאן
וועכנטליך אויף אימיל אונ פאר הערות
אין הארות מעדרט איך צו:
אימיל: derparshakval@gmail.com
טלפון: 1347-871-8285

©
כל הזכויות שמורות למו"ל

אינהאלט

פרשת וירא

"געפעלצטע פရשיות" א
וירא אליו ה' - גלייבן אָן חבמות ב
ויקרא שם בשם ה' קל עולם - גלייבן או אלעם אויז פון באשעפער ד
אני הוא בעל הבירה - אפי' ווען עם זעהט אוים אַ חורבן, גלייב או די רבש"ע טומט עם לטויה ה
הכוטח בה' חסיד יסובבנו - די מדרה פון בטחין פארזיבערט רעם מענטש ו
עשרה נסיווות נתנשה אברהם - די עבודה פון די מענטש אויז דוקא בשעת נסיוון ח
אלל אחר נאחו בסבך - די עקירה בשעת מען לעבעט, ווען מען ראנגלט זיך מיטען יציר ט
ג' לשונות בחרדליך - אינחהאלטן די צונגע יג
כוי ביצח"ק יקרא לך - דער כה פון שמחה של מצוה יג
נדולה הכנסת אורחים - אַ סגולה געהאלטען צו וווען מיט קוינדער יד

וירא

אַסְאָךְ פֿאָרְטִיפֿן צֹ פֿאָרְשְׁטִין וּוֹאָסְ עַס שְׂמִיטִיט אַינְ
וַיִּ, זִיךְ צֹ לְעַרְנָעַן דִּי וּעַנְנֵן וַיִּ אַזְוִי זִיךְ צֹ פֿוֹרָן, וְאַתְּ
הַמְעָשָׂה אֲשֶׁר נָעָשָׂה, אָנוּ מַעַן דְּאָרֶף פֿאָרְשְׁטִין אָזְ
צְדִיקִים פְּלָעַנְן בָּאַצְיְכָעַנְן דִּי פֿרְשִׁוֹת, אַלְמָ
וּוֹאָס מִיר הָאָבָן בְּכָל נִישְׁתְּ קִין הַשְׁגָה אַינְ דָּעַם.

"גַעְפַּעַלְצְטָעַ פֿרְשִׁוֹת"

וַיַּרְאָ אֶלְיוֹ הַיְיָ בְּאַלְנוּ מִמְרָא.

צְדִיקִים פְּלָעַנְן בָּאַצְיְכָעַנְן דִּי פֿרְשִׁוֹת, אַלְמָ
גַעְפַּעַלְצְטָעַ פֿרְשִׁוֹת". וּוֹאָס מַעַן דְּאָרֶף זִיךְ
וּוֹאָס פֿוֹן זִיךְ קְוָמָעַן אַרְוָאָבָן, אָנוּ פֿוֹן זִיךְ קְוָמָט אַרְוָיסְ מִשְׁיחָ.

א. צֹ פֿאָרְשְׁטִין אַבְּיָסְלָן וּוֹאָס עַס מִיְינַט "גַעְפַּעַלְצְטָעַ פֿרְשִׁוֹת", אַיְזְ כְּדָאי פֿאָרְצּוֹלְיִיעַנְעַנְן וּוֹאָס עַס שְׂמִיטִיט
אַיְנַדְיָה הַקְּדָמָה צְוָם סְפָר שְׁאַלְוֹת וְתְשׁוּבוֹת "אַגְּרוֹת מִשְׁהָ" (חַלְקָה), אַוְיףְ דִי פֿרְשָׁה פֿוֹן דִי בְּנָותְ לָוט,
וּוֹאָס פֿוֹן זִיךְ קְוָמָעַן אַרְוָאָבָן, אָנוּ פֿוֹן זִיךְ קְוָמָט אַרְוָיסְ מִשְׁיחָ.
בְּרַעְנָגֶט דָעַר "אַגְּרוֹת מִשְׁהָ" אַיְנַדְיָה הַקְּדָמָה, אָזְ אַנְהָוִיב וּוַיְנָטָעַר שְׁנַת תְּרָפָ"בּ, אַיְזְ אַיְינְעָרָ פֿוֹן דִי בְּעָלִי
בְּתִים אַיְזְ זִין קְהִילָה קְרָאָנְקָ גַעְוָאָרָן מִיטָּ אַמְּדָנָעָ קְרָאָנְקָהִיטָּ לְעַ, וּוֹאָס זִין צָוְגָן אַיְזְ גַעְוָאָרָן
אוּפְגַעְשָׁוָאָלָן אַיְזְ זִין מוֹילָ.

וּוֹעַן דָעַר מַצְבָּה אַיְזְ גַעְוָאָרָן גָּאָר שְׁוֹעוֹרָ, אַיְזְ הָגָאָן רְבִי מִשְׁהָ פֿיְנְשְׁטִין זְצַ"ל גַעְקָוְמָעַן אַיְהָם מְבָקָר
חַולָה זִין. הָאָט דָעַר קְרָאָנְקָעָר גַעְבָּעָטָן אַזְ אַלְעָ אַנְנוּעָזָעָנְדָעָ זָאָלָן אַרְוִיסָגִיָּן פֿוֹן צִימָעָרָ, אָנוּ עַר הָאָט
דָעַרְצִילָט פֿאָרְבִּי מִשְׁהָ פֿאָרְוֹוָאָס עַר אַיְזְ קְרָאָנְקָ גַעְוָאָרָן.

הָאָט דָעַר אַיְדָעְרַצִילָט, אַזְ אַזְאָרָ פֿרְיהָעָר, פֿרְשָׁת וַיַּרְאָ, הָאָט עַר גַעְפְּרַעְגָּט אַיְנַדְיָה הַמְדָרָשָׁ, וּוַיִּ
אַזְוִי הָאָבָן דִי טַעַכְטָעָרָ פֿוֹן לָוט זְוָהָגָעָן אַזְ מִשְׁיחָ זָאָלָ אַרְוִיסָקָוְמָעַן פֿוֹן זִיךְ יְעַרְעָעָרָ קִינְדָעָרָ? וּוֹאָס מִשְׁיחָ
קְוָמָט דָאָרָ אַרְוָיסְ פֿוֹן רְוַתְּ הַמוֹאָבָהָ, וּוֹאָס זִיךְ גַעְוָעָן אַזְ אַיְינְיקָלָ פֿוֹן מַוָּאָבָ אַזְ זְוָהָגָעָן פֿוֹן דִי בְּנָותְ לָוט.
הָאָט עַר גַעְזָאָט, וּוַיְבָאָלָד זִיךְ הָאָבָן זִיךְ הַאָבָן גַעְשָׁעָמָטָ פֿוֹן דִי עַבְרָהָ וּוֹאָס זִיךְ הָאָבָן גַעְמָאָטָ, אָנוּ זִיךְ
הָאָבָן דָעַרְצָוָן נָאָרָ גַעְגָּעָבָן אַזְ נָאָמָעָן "מוֹאָבָ", מְפָרָסָמָ צֹ זִין אַזְ זִיךְ הָאָבָן גַעְטוֹהָן אַזְאָזָאָרָ, אָנוּ אַזְוִי הָאָט
עַר גַעְרָעָדָט בְּדָרָק בְּזִיּוֹן וּוְעַגְּן דִי טַעַכְטָעָרָ פֿוֹן מַוָּאָבָ.

דָעַרְצִילָט דָעַר אַיְדָעְרַצִילָט, אַזְ בְּיַיְנָאָכָט הָאָט עַר גַעְזָעָהָן אַיְנַדְיָה אַיְחָלָם צְוִיְיָ גָּאָר אַלְטָעָ
פְּרוּעָן, זִיךְ יְעַרְעָעָרָ קָעָפָ אַזְוָן פְּנִימִ'עָרָ זְעַנְעַן גַעְוָעָדָעָטָ, אָנוּ זִיךְ הָאָבָן אַיְהָם גַעְזָאָטָ אַזְ זִיךְ זְעַנְעַן טַעַכְטָעָרָ
פֿוֹן לָוט, אָנוּ זִיךְ הָאָבָן נָאָרָ צְוָגְעָגָעָבָן, אַזְ זִיךְ הָאָבָן גַעְהָעָרָטָ זִין טָעָנָה קָעָגָן זִיךְ, אָנוּ דָעַרְפָּאָרָ זְעַנְעַן זִיךְ
גַעְקָוְמָעַן פֿוֹן עַולְםָ הַמְתָה אַיְהָם צֹ זִין אַזְ זִיךְ הָאָבָן זְוָהָגָעָן אַזְ מִשְׁיחָ
זָאָלָ אַרְוִיסָקָוְמָעַן פֿוֹן זִיךְ.

הָאָבָן זִיךְ אַיְהָם גַעְזָאָטָ, אַזְ מִיר וּוְאַלְטָן בְּאַמְתָה גַעְקָעָנָטָ זָאָגָן, וּוַיְבָאָלָד אַלְעָ הָאָבָן דָאָרָ גַעְוָאָוָסָטָ אַזְ
מִיר זְעַנְעַן פֿוֹן אַבְּרָהָם אַבְּיָנוֹסְ מִשְׁפָחָה, אָנוּ אַלְעָה הָאָבָן גַעְוָאָוָסָטָ אַזְ מִיר זְעַנְעַן נִצְוָל גַעְוָאָרָן
בְּדָרָק נְסָ, מִמְילָא וּוְאַלְטָן מַעַן נִשְׁתָה תְּולָה גַעְוָעָן אַוְיףְ אַנוּזָאָזְ מִיר הָאָבָן גַעְטוֹהָן אַזְ עַבְרָהָ חַיְזָוּ, מִמְילָא
וּוְאַלְטָן מִיר גַעְקָעָנָטָ מְשָׁנָה זִין אַזְגָּן זָאָגָן אַנְדָעָרָשָׁ, וּוַיְלָי וּוֹאָס פֿאָרָאָ מַעְשָׂה נְסָמִיר וּוְאַלְטָן דָעַרְצִילָט
וּוְאַלְטָן מַעְנְטָשָׁן גַעְלִיְבָטָ, וּוַיְלָי מִהְאָט גַעְוָאָוָסָטָ אַזְ מִיר זְעַנְעַן פֿוֹן דִי
מִשְׁפָחָה פֿוֹן אַבְּרָהָם אַבְּיָנוֹ. אַבְּעָר
מִיר הָאָבָן מְוֹרָא גַעְהָאָטָ, וּוַיְבָאָלָד דִי וּוְעַלְטָן אַזְ דָאָרָ גַעְוָעָן חַרְובָ, וּוְעַלְטָן
זָאָגָן אַזְ זִיךְ זְעַנְעַן גַעְבָוִוָרָן, פֿוֹן עַפְעָס אַכְחָלָיְוָן אַזְ זִיךְ זְוָהָגָעָן
יְשָׁמְרָיָנוֹ, דָעַרְפָּאָרָ הָאָבָן מִיר גַעְזָאָטָ "מוֹאָבָ" - מַאֲבִיהָ" אַזְמַזְאָל וּוַיְסָן אַזְ זִיךְ זְעַנְעַן גַעְבָוִוָרָן
כְּלַהְרָץ, אָנוּ דָעַרְפָּאָרָ הָאָבָן מִיר אַזְ נָאָמָעָן גַעְגָּעָבָן "מוֹאָבָ". וּוְעַגְּן דָעַם
הָאָבָן מִיר זִיךְ גַעְגָּעָבָן "מוֹאָבָ". וּוְעַגְּן דָעַם הָאָבָן מִיר זְוָהָגָעָן אַזְ פֿוֹן

דער פרישה קוואָלַ – זידאָא

פֿרְעָנֵט דָּעַר שִׁינְאֹוועֶר רְבָּ, הַוְתְּכָן זַי זָלְן זַיִן
אוּזָלְכָע שְׂטוּמִים וּוְאָס בּוֹקָן זַיְדָם שְׂטוּבִּ
פָּונְ זַיְעָרָע פִּים? עֲבוֹדָה זָה בְּכָל אַיז דָּאָךְ אַ
מְשׁוֹגָעָה, שְׁוִין אַפְגָּעָרָעָט זַיְדָם בּוֹקָן זַיְדָם שְׂטוּבִּ
פָּונְ דִּי פִּים?

וְאָנָט דָּעַר שִׁינְאֹוועֶר רְבָּ, אַז דִּי כּוֹנוֹה פָּונְ וּוּאָרט
"עֲרָבִי" מִינְט אַסְוָהָר (עַי בְּכָבָעָה, וּכְכָרְשָׁי)
בְּכָמָה מְקוּמוֹת "הַהָא טִיעָא" - סְוָהָר עֲרָבִי). אַזְגָּט דָּעַר
שִׁינְאֹוועֶר רְבָּ, אַבְרָהָם אַבְינוֹ הָאָט גַּעֲמִינְט אַז זַי
וּעְנָעָן סְוָהָרִים, אַזְגָּט דָּעַר סְוָהָר רָעָט זַיְדָם אַז
"כּוֹחַ וּעְצָם יְדִי", וּוּבָאָלְד עַר אַיז גַּעֲפָאָרָן קִין כִּינְעָ
הָאָט עַר מְצָלָה גַּעֲוָעָן, אַדְעָר עַר הָאָט גַּעֲמָאָכְט
אַנְדָּעָר גַּעֲשָׁעָפְטָן אַאָוּ, דָּאָס אַיז דִּי כּוֹנוֹה פָּונְ דִּי
וּוּרְטָעָר פָּונְ רְשָׁי, עַר הָאָט גַּעֲמִינְט "אַבְקָ
שְׁבָרְגְּלִיהָמָן", עַר אַיז גַּעֲפָאָרָן אַהֲרָן אַדְעָר אַהֲרָן מִיט
זַיְנָע פִּים אַזְגָּט דָּעַר גַּעֲמָאָכְט גַּעֲלָט.

צּוֹלִיב דָּעַר הָאָט אַבְרָהָם זַי גַּעֲהִיסְן אַוְיסְוָאָשָׁן
זַיְעָרָע פִּים, "דִּי שְׂטוּבִּ פָּונְ דִּי פִּים", מְרָמוֹ
צַוְּזַיִן, זַי זָלְן זַיְדָם נִישְׁטָ אַיְנָרָעָדָן אַז זַי הָאָכָן

וַיַּרְא אֶלְיוֹהָ – גַּלְיָבָן אָן חַכְמָות

וּוּעָרְט גַּעֲרָעָנְגַּט אַוְיפִּין פְּסוֹק אַין פְּרִשָּׁת לְךָ (טו, ו)
וְהַאמְנָה בָּה' וַיַּחֲשָׁבָה לוֹ צְדָקָה, אַבְרָהָם אַבְינוֹ
הָאָט גַּעֲנְלִיבָט אַין דָּעַם אַוְיכְּבָרְשָׁטָעָן, אָזְנָעָם אַיז
אַיְהָם גַּעֲרָעָכְּבָעָנְט גַּעֲוָאָרָן פָּאָר אַצְדָּקָה. שְׁטִיטִיט דָּאָרָט
"וְהַאמְנָה" אַז אַז יְזָדָה. דָּעַר רָמוֹ אַין דָּעַם אַיז זַיְדָם וּוּיְיל דָּעַר
אַז יְזָדָה מְרָמוֹ אַוְיפָּחָמָה, וּוּיְיל שְׁטִיטִיט אַיז זַיְדָם
הַקְדָּשָׁה. אַזְגָּט דָּעַר פְּסוֹק "וְהַאמְנָה" אַז אַז יְזָדָה, וּוּיְיל
אַבְרָהָם אַבְינוֹ הָאָט גַּעֲנְלִיבָט אַין דָּעַם אַוְיכְּבָרְשָׁטָעָן
אָזְנָעָם חַכְמָות, אַמְנוֹה דָּאָרָף זַיְזַי אָזְנָעָם חַכְמָות.²

אַוְיפִּין פְּסוֹק (יח, ד) יוֹקֵח נָא מַעַט מִים וּוּרְחָצֵ
רְגִּלְכִּים וּוּשְׁעָנוֹ תְּחַת הַעַץ, אַבְרָהָם אַבְינוֹ
עַה הָאָט גַּעֲזָגָט צַוְּדִי מְלָאָכִים זַיְדָם זָלְן גַּעֲמָעָן
וּוּאָסְעָר אָזְנָעָם אַפְוָאָשָׁן זַיְעָר פּוֹסָם, אָזְנָעָם זַיְדָם אַנְלִיְנָעָן
אָוּנְטָעָר דִּי בּוֹיְם. אַזְגָּט דָּעַר שִׁינְאֹוועֶר רְבָּ זַיְדָם
רְשָׁי אַזְגָּט, אַבְרָהָם הָאָט גַּעֲמִינְט אַז זַיְדָם זַיְעָנָעָן
"עֲרָבִים" (אַרְאָכָעָר) אָזְנָעָם זַיְדָם שְׂטוּבִּ פָּונְ
זַיְעָרָע פִּים. דָּעַר פָּאָר הָאָט עַר זַיְדָם אַפְוָאָשָׁן
זַיְעָרָע פִּים.

אוֹנוֹ אַיז אַרְוִיסְגָּעָקְוָמָעָן מִשְׁיחָ, וּוּיְיל מִיר הָאָבָן דָּאָרָט עַס גַּעֲמָאָכְט צּוֹלִיב קִיּוֹם הַעוֹלָם, אָזְנָעָם מִיר וּוּאָלָטָן
גַּעֲקָעָנְט זָגָן אַנְדָּעָרָש אַוְיב מִיר וּוּאָלָטָן גַּעֲוָאָלָט.

דָּעַרְנָאָרָר הָאָבָן זַיְדָם זַיְיָ וּוּיְיטָעָר גַּעֲזָגָט קָעָגָן זַיְיָ בְּדָרָק בְּזִוְּן אָזְנָעָם מִיט זָלְזָל, אָזְנָעָם עַר וּוּעָט בְּאַשְׁטְרָאָפָט וּוּעָרָן דָּעַרְפָּאָר מַדָּה כְּנֶגֶד
מַדָּה, אַזְוִי וּוּיְ דִי מְרָגְלִים, זַיְזַי צּוֹנָג וּוּעָט וּוּעָרָן אַוְיפָּגָעָשׁוּאָלָן מִיט אַמְּדָנָע קְרָאָנְקָהִיָּט אָזְנָעָם אַזְוִי וּוּעָט
עַר שְׁטָאָרָבָן.

וּוּעָנָעָד עַר אַיז הָאָט גַּעֲנְדִּיגָט רָעָדָן צַוְּהָגָן רְבִי מִשְׁהָ פִּינְשְׁטִיָּן, הָאָט עַר זַיְדָם אַוְיסְגָּעָדָרִיָּט צַוְּדִי
וּוּאָנָט, אָזְנָעָם בְּאָלְד דָּעַרְנָאָר אַיז גַּעֲוָעָן זַיְזַי יְצִיאָת נְשָׁמָה.

פִּירְט עַר אַוְיסְ דָּאָרט אַין דִּי קְדָמָה, אַזְגָּטָן (רְבִי מִשְׁהָ פִּינְשְׁטִיָּן) הָאָט גַּעֲזָהָעָן אַין דָּעַם אָזְנָעָם אַמְּתָדִיגָן
עַנְיָן, וּוּבָאָלְד דִּי אַוְיפָּקְלָעְרוֹנָג הָאָט אַיְהָם אַוְיסְגָּעָזָהָעָן וּוּיְ אַזְנָעָם אַמְּתָדִיגָר הַסְּבָרָה.

אַלְזָא, פְּאַרְשְׁטִיְיָעָן מִיר וּוּאָס פָּאָרָא זְכוֹת מִיר הָאָבָן דָּאָמְבָעָרָסְדָּרָא צַוְּזַיִן אַזְעָלְכָעָה הַיְלִיגָעָ עַנְנִינִים,
אָבָעָר אַזְזָרָעָט מִיט אַלְפָ-בִּית, פְּשָׁוֹטָעָ עֲבָרִי טִישָׁ, זְעָהָט מַעַן דָּאָזְנָעָם דִּי פְּרִשָּׁה מְוֹרָאָדִיגָע לִימָודִים.
בָּ. אַזְעָנְטָשׁ טָאָר זַיְדָם נִישְׁטָ אַבְרָקְלִיגָן מִיטָּן "אַבְעָרָ", וּוּיְ צְדִיקִים הָאָבָן גַּעֲטִיטִישָׁת וּוּאָס מִיר זָגָן אַזְנָעָם
תְּחִנּוֹן: "אַבְלָ אַנְחָנוּ וְאַבְוֹתָנוּ חַתָּאָנוּ" - אַבְעָר אַזְעָהָט מַעַן נִצְחָת אַזְנָעָם דָּעַם וּוּאָס אַזְעָנְעָרָע
עַלְטָעָרָן הָאָבָן גַּעֲזִינְדִּיגָט... אַזְוִי זְעָהָט מַעַן נִצְחָת אַזְנָעָם דָּעַם "אַבְעָרָ". דָּעַר מַעֲנְטָשׁ טָאָר
נִישְׁטָ גַּיְינָ מִיט חַכְמָות, נָאָר גַּלְיָבָן מִיט אַפְשָׁטוֹת, אַזְנָעָם יְדָעָ זַקְרָאָן דָּאָזְנָעָם רְצָוֹן הָ, "הַרְיָמוֹתִי יְדִי
אַל הָאָל עַלְיוֹן".

אוון אַ מסוכב. די וועלט אוֹז אַינְגָנוּוֹאוֹינְט צוֹ טראָכְטָן, לְמַשֵּׁל, דָּעַר מַעֲנְטָש אַז גַּעֲוֹאָרֶן רִיךְ, וּוֹיֵיל עָרְהָאָט אַרְיִינְגָּעְלִיגְט גַּעַלְתָּ אַין אַ גַּעֲוֹוִיסְן. גַּעַשְׁעַפְט, אוון דָּאָס גַּעַשְׁעַפְט הָאָט מַצְלָחָה גַּעֲוֹעָן. קַוְמִיט אָוִים אוֹ דָּוָרָק יַעֲנָם מַסּוּכָּב אוֹז עָרְגַּעְוֹאָרֶן רִיךְ. הָאָט דָּעַר "בֵּית הַלְּיָי" גַּעֲזָאנְט:

- דעם דָּוִינָן אַפְּיקָרָם יִשְׁן גַּעֲדָאנֵק דָּאָרֶף מַעַן
אוֹיסְמַעַקְן, נָאָר ווּסְמָן אֹז דָּעָר אַמְּתָה אַיִּז, אֹז ווּיְיל
עַר הָאָט גַּעֲדָאָרְפָּט ווּעַרְן אָגְבִּיר, דָּעַרְפָּאָר הָאָט
עַר דָּאָרְט אַנְיֻוּעַסְטִירְט גַּעַלְטָ, אַבְּעַר נִישְׁטָ אֹז עַר
אַיִּז גַּעַוְיאָרְן רַיְיךְ ווּיְיל עַר הָאָט אַנְיֻוּעַסְטִירְט דָּאָס
גַּעַלְטָ. קַומְט אָוִים אֹז דָּעָר רִיוּוֹת אַיִּז דִּי סִיכָּה אָוּן
דָּאָס קוֹיפָּן דִּי סְחוּרָה אַיִּז דָּעָר מַסּוּכָּ, ווּאָס דָּוָךְ
דָּעָם קַומְט אָרוּסָם דָּעָר תְּכִלָּתָה הנְּרָצָה.

שְׁרִידִיבֶּט דָּעַר בֵּית הַלּוֹי, אֹז דָּאַם אַיז דִּי כוֹנוֹנָה פָּוּן
פָּסּוֹק (כְּרִאַשְׁתָּמָא, א) "וַיֹּהֵי מִקְץ שָׁנָתִים
יִמְמִים וְפָרֻעָה חִולָּם", סּוֹפֵן פָּוּן דִּי צְוּוֵי יָאָהָר [וְאַם יוֹסֵף
הַצְדִּיק אַיז גַּעֲוָעָצֵן אַין תְּפִיסָה] הָאָט פָּרֻעָה גַּעֲהָאָט אַ
חַלוּמָם, אָוֹן דָּעַר מַדְרָשָׁ (בְּגַ' פָּמָ, א) זָאנְט אַוְוִיפָּ דָעַם,
הַדָּא הָוָא דַכְתִּיב (אַיּוֹב כָּה, ג) קַץ שֵׁם לְחוֹשֵׁך, דָעַר
אוּבוּכְעַרְשְׁטָעֵר הָאָט גַּעֲמָאָכְט אַ סּוֹפֵן צַו דִּי
פְּנִינְצְּטָעָרְנוּשָׁ, עַר הָאָט גַּעֲגָעָבָן אַ בָּאַשְׁטִימְטָע צִיְּמָת
פְּפָאָר יוֹסֵף וּוּי לְאַנְגָּעָר זָאָל דַאֲרָפָן שְׁמָאָכְטָן אַין
תְּפִיסָה אָוֹן וּוּעַן עַם גַּעֲקָומָעָן דִּי צִיְּמָת - עַם הָאָבָן יוֹידָ
גַּעֲנְדִּיגְט דִּי צְוּוֵי יָאָהָר - אַיז יוֹסֵף אַרוּוִים פָּוּן תְּפִיסָה.
זָאנְט דָעַר "בֵּית הַלּוֹי", אַ יְוָנְגָעֵל אַיז חַדָּר לְעַרְנָט,
אֹז יוֹסֵף הַצְדִּיק אַיז אַרוּוִיס גַּעֲגָעָנָגָעָן פָּוּן
תְּפִיסָה אָוֹן אַיז גַּעֲוָאָרָן מְשָׁנָה לְמָלָד, וּוּילְ פָּרֻעָה

ג. איזו שרייבט דער "חובת הלבבות" (שער הבטחוין, פרק ז') אז עס איז געועען אַ חסיד וואָס האָט געהאָט אַ שכן וועלכער איז געועען אַ סופר, וואָס האָט געהאָט פרנסה פון זיין שרייבן ספרי תורה, תפילין און מזוזות. אַמאָהָל ווען דער חסיד האָט געפֿרעהָט זיין שכן דעם סופר וואָס הערט זיך, האָט דער סופר געגענטפֿערט: "ברוך ה', כל זמן די האָנט איז גאנֵץ, איז דאָ געלט..." שרייבט דער "חובת הלבבות", בימס סוף פון יענעם טאג איז זיין האָנט אַפְּגעהָקט געווֹאָרָן, וויל ער האָט זיך פֿאָרלאָזֶוט אויף זיין האָנט. דאס דאָרָף דער מענטש געדענְקען, עד זאָל זיך נישט פֿאָרלאָזֶן אויף די האָנט, און נישט אויף די פִּיס, און אויך נישט אויפֿן קאָפֶן.

געמַאכט געלט צוליב דעם וואָס זי' זענען גענְאַנגַען
צּוֹ יְעַנֵּם אֲרָט הַאֲנְדָלָעַן. "וְהַשְׁעִנוּ תְחַת הַעַזְעַזְעַן"
אַיר זָאַלְטַ וְזַיךְ אַנְלָעַנְעַן אָונְטָמָעַר דֻּעַם בּוּם, "צָלָא
דְמָהִימְנוֹתָא", עַם אַיז דָּא נָאָר אַיזְן בָּאַשְׁעָפָעַר. דָעַר
פְשַׂט אַיז נִישְׁטַ אָז עַר אַיז גַעַנְאַנגַען אַהֲן כְּדֵי עַר
הַאֲטַ גַעַדְאָרְפַט וּוּרְעַן רַיִיךְ, נָאָר וּוּיְיל עַר הַאֲטַ
גַעַדְאָרְפַט וּוּרְעַן רַיִיךְ, דַעַרְפָאָר אַיז עַר גַעַנְאַנגַען
אַהֲן, וּוּ דִי חֹזֶל וְאַגְן (סּוֹכָה נְגָ). רַגְלוֹהִי דְבָר אַינְישַׁ
אַינוֹן עַרְבַּין בֵּיהַ, לְאַתָּר דְמַתְבָּעַי תְּמִין מַובְּלִין יְתִיהְ,
די פִים פָוּן מַעֲנְטָשׁ פִין אִיהם אַהֲן דָאָרְטַ וּוּאוֹ עַר
דָאָרְפַזְן.

אין ענלייכע בחינה ווי דער שיינאָווער רב זאגט אויף
די פים פון מענטיש, שריביט דער מלבי'ס (אי
דער פרעהuder גינער פרשה) אויף די הענט. ער זאגט אויף
די ווערטער פון אברהם אבינו ע"ה צום קעניג פון
סדום (בראשית יד, כב) "הרימותי ידי אל ה' אל עליין
קונה שמים ואָרֶץ, אם מחות ועד שורך נעל ואמ
אקה מכל אשר לך, ולא תאמיר אני העשרה את
אברם". דער פשוט'ער פשט אין פסוק: "ולא
תאמיר", דער קעניג פון סדום זאל נישט זאגן אָו ער
האט רײַד געמאָכט אָברהָם עָן.

דער מלבי"ם לערטט אַבער אוֹ אַנדערן פֿשְׁט:

"הרימותי ידי אל ה' אֶל עליון", איך הייב אויף
מיין האנט צום באָשעפֿער, "זילא חאמָר" - אוֹ די
האנט זאָל נישט זאגן אוֹ זי האט מצ'ליה געוווען אין
די מלכּה, אוֹן זי האט רײַיך געמאכּט דעם מענטשִׁי.

הנאוֹן בָּעֵל "בַּיִת הַלְוִי" זַצְ"ל זָאנְטַ (בֵּית הַלְוִי עַל הַתּוֹרָה, פְּרַשְׁתּוֹ מִבְּאָזֶן), יַעֲדָע זָאָרַד האָט אַסְּבִּיבָה

און אויר נישט אויפֿן קאָפּ.

דער פֿרְשָׁה קּוֹזָאַלְ – זִידָאַ

๔

יא געוען זיין, ווי דער פֿסּוֹק זָאנְט (בראשית ט, יט)
ויחל נח איש האדמה, זָאנְט רְשֵׁי, אֲדוֹנֵי האדמה,
נח איז געוען דער בעל הבית פון דער ער. אויב
אווי, פֿאַרוֹאָס דערמאָנט נישט דער פֿסּוֹק וואָס
דָּאָרֶת הייבְּט אַהֲן דִּי תּוֹרָה דִּי מְצֻוָּה פון ברענן אַ
קרבן וועגן נח, וואָס דִּי תּוֹרָה דערצְיִילְט בְּפִירְשָׁו אַ
ער האט געבענְגַט אַ קְרָבָן?

נָאָר דער באַשְׁעֲפָעָר ווַיְלָ, אֹו ווען אַ מענטש ברענְגַט
אַ קְרָבָן, זָאָל עַר ווַיְסַן אֹו עַר ברענְגַט נישט זיין
איינְגַעְנָעָם קְרָבָן, נָאָר דָעַם אוּבְּעַרְשְׁטָעָןָס קְרָבָן. עַס
איינְגַעְנָעָם דִּינִים, עַס אַיז דָעַם אוּבְּעַרְשְׁטָעָןָס. דָאָס
ועלְבָע ווען אַ מענטש לערנט אַזְן דָאַוְעָנְט, זָאָל עַר
ווַיְסַן אֹו עַס אַיז מְתָנָה הַ, אַ מְתָנָה פון דָעַם
אוּבְּעַרְשְׁטָעָן, אֹו עַר לערנט אַזְן דָאַוְעָנְט.

דערפֿאָר לערנט מען עם אַרוֹים פון אַדְמָן הָרָאַשׁוֹן,
ווַיְלָ נח האט מגָּדָל געוען דִּי בְּהָמוֹת,
חוּוֹת אַזְן עַופּוֹת ווען עַר אַיז געוען מִיט זַי אַין דִּי
תִּיבָּה, וואָלְטָ עַר זִיךְרָעַנְט דער פֿסּוֹק אַ רְמָזָן
אַזְן זַיְן זְכוֹת, ווען דָעַם ברענְגַט דער פֿסּוֹק אַ זִּיכְרָעַנְט אַזְן
פָּזָן אַדְמָן הָרָאַשׁוֹן, וואָס עַר האט דָאָךְ גַּעַוְאָסְט אַזְן
דִּי בְּהָמָה אַיז אַרוֹיסְגַּעַטְמָן פון דער ער, אַזְן עַס
הָאַט בְּכָל נִשְׁטָמְט מִיט "אַיךְ", אַיךְ האָבָגָןְשִׁיט
געטוּהָן, אַזְן אוּפְּפָז דָעַם זָאנְט טָאַקָּעָ דער פֿסּוֹק
וְתוּמָב לְהַ' מְשׁוֹרֶר', ווַיְלָ מִיטְן אַוְבְּעַרְשְׁטָעָןָס
חַסְד, אָפְּלָיו אֹו עַס אַיז בְּאַמְתָּה פָּזָן דער באַשְׁעֲפָעָר,
ווערט עַס גַּעַרְכָּעַנְט וויַעַר וואָלְטָ מְקָרְבָּן געוען
זַיְן אַיְגָן.

דָאָס אַיז דִּי כוֹנוֹה פָּזָן פֿסּוֹק, וְתוּמָב לְהַ' מְשׁוֹרֶר,
דיַיְן קְרָבָן ווּעַט זַיְן נָאָר בעסער פָּזָן אַדְמָן
הָרָאַשׁוֹןָס קְרָבָן, ווַיְלָ בַּיְ אַדְמָן הָרָאַשׁוֹן אַיז דָאָךְ
ニישט געוען קִיְן נְסִיּוֹן אֹו עַר זָאָל ווַיְסַן אֹו עַס אַיז
פָּזָן באַשְׁעֲפָעָר, ווַיְלָ דִּי בְּהָמָה אַיז דָאָךְ עַס

הָאַט גַּעַחְלּוּמָט, אַזְן יוֹסְף הָאַט פּוֹתָר געוען זַיְנָע
חלומות, אַזְן דערפֿאָר הָאַט אַוְהָם פֿרְעָה
אַרוֹיסְגַּעַטְמָן פָּזָן תְּפִיסָה. אַכְבָּר דָעַר אַמְתָּא אַיז
פְּאַרְקְעָרְטָז, "וַיְהִי מִקְּצָצְנִית יְמִים" - ווַיְלָ עַס
אַיז שְׂזִוְן גַּעַקְוּמָן דָעַר קַץ פָּזָן דִּי צְוַיְיָ אַהֲרָן, ווַעַן
יוֹסְףָס צְרוֹת הָאַבָּן זִיךְרָעַט עַנְדִּיגָן, "וְפֿרְעָה
חֹלָם" - ווַעַן דָעַם הָאַט פֿרְעָה גַּעַחְלּוּמָט ווַעַן דִּי
אַרוֹיסְגַּיְן פָּזָן תְּפִיסָה, ווַיְלָ עַס אַיז גַּעַקְוּמָן דִּי צְיִיט
אַזְן יוֹסְףָס צְרוֹת זָאָלן זִיךְרָעַט.

וַיְקָרָא שֵׁם בְּשֵׁם הַ' קָל עַולְם - גַּלְיָבָן אַז אלְעָס
אַיז פָּזָן באַשְׁעֲפָעָר

דָעַר בְּעַל הַפְּלָאָה זְצַ"ל זָאנְט אַזְן פְּנִים יְפּוֹת (פְּ
וַיְקָרָא, דִּי אַדְמָן כִּי קִירְבָּן וּנוּ) אַוְיְפְּזָן פֿסּוֹק (וַיְקָרָא
אַ, בְּ) אַדְמָן כִּי יִקְרִיב מִכְמָן קְרָבָן לְהַ', ווען אַ מענטש
וַיְלָ מִקְרִיב זַיְן אַ קְרָבָן צּוֹם אוּבְּעַרְשְׁטָעָן, זָאנְט
רְשֵׁי, אַדְמָן לִמְהָ נָאָמָר, פְּאַרְוֹאָס וּוּרְטָט דָעַר
מענטש דָעַרמְאָנט מִיט דִּי נָאָמָעָן פָּזָן אַדְמָן, מָה אַדְמָן
הָרָאַשׁוֹן לֹא הִקְרִיב מִן הָגָזָל שְׁהָכָל הִיה שְׁלֹו, אַפְּ
אתָם לֹא תִּקְרִיבוּ מִן הָגָזָל. פָּונְקָט ווי אַדְמָן הָרָאַשׁוֹן
הָאַט נִשְׁטָמְט גַּעַרְכָּעַנְט אַ קְרָבָן פָּזָן גָּזָל, ווַיְלָ אַלְעָס
אַיז דָאָךְ געוען זיין, דָאָס ועלְבָע, זָאָלְסָטוּ אַוְיָז
ニישט ברענְגַעְנָעָן פָּזָן גָּזָל.

פֿרְעָה דָעַר פְּנִים יְפּוֹת, בַּיְ אַדְמָן הָרָאַשׁוֹן שְׁטִיטָט
ニישט אַזְן דָעַר תּוֹרָה אֹו עַר האט
גַּעַרְכָּעַנְט אַ קְרָבָן, נָאָר דִּי גַּמְרָא דְרַשְׁעָנָט עַס (רְהַ'
כְּ). פָּזָן פֿסּוֹק (תְּהִלָּם סְטָן, לְכָ) "וְתוּמָב לְהַ' מְשׁוֹרֶר",
עַס אַיז פְּאַרְגּוּטָעַגְטָ בְּיַיְם באַשְׁעֲפָעָר ווי אַשְׁוָר וואָס
אַיז פְּאַרְטִּיג ווי אַ פָּרָר, וואָס אַזְוִינָס אַיז געוען נָאָר
בַּיְ אַדְמָן הָרָאַשׁוֹן, ווַיְלָ ווען דָעַר אַקְסָם אַיז
אַרוֹיסְגַּעַטְמָן פָּזָן דָעַר ער, אַיז עַר שְׁוִין געוען
פְּאַרְטִּיג ווי אַ קְוָה. בַּיְ נח שְׁטִיטָט יָאַז אַין דָעַר תּוֹרָה,
אֹו עַר האט גַּעַרְכָּעַנְט אַ קְרָבָן, אַזְן דָאָרֶת אַיז עַס

ד. אַזְוִי גַּעַפְּנָעָן מִיר בְּיַיְם עַרְשְׁטָן שִׁידּוֹר אַוְיָז דִּי וּוּעָלְט (בראשית ב, כא): וַיְפָל הַ' אַלְקִים תְּרִדְמָה עַל הָאַדְמָן
וַיְשִׁין, דָעַר רְבָנוֹ שֵׁל עַולְם הָאַט גַּעַזְגָּט פָּאָר אַדְמָן הָרָאַשׁוֹן: "לִיְגַּזְעַר שְׁלָאָפָן, הַעַלְפָן נִשְׁטָמְט אַז שְׁטִיטָט
ニישט...". אַזְן אַזְוִי אַיז געוען מִיט חֹוה.

דער פֿרְשָׁה קּוֹזָאַלְ – זִידָאַ

ה

דאָרָף מען פֿאַרְשְׁטֵין, דער אויבערשטער האָט
דאָך נישט פֿאַרְעַנְטְּפֿערֶט די קַשְׁיָא, אויב
דער אויבערשטער איז דער בעל הבית פונעם
פֿאַלְאַץ, און דער פֿאַלְאַץ פֿלאָקְעַרט, פֿאַרְוּאַס
פֿאַרְלְעַשְׂטָעַט ער נישט דעם פֿיְיעַר?

נאָר מען קען דאס פֿאַרְשְׁטֵין מיט אַ מעשה וואָס
אייז פֿאַרְגְּעַקְומָעַן דאָ אין בְּנֵי בָּרָק, אַ אַיד אַיִז
אמְאַהְל גַּעֲנָגְנָעַן אויף דער גַּאַס, אָוָן וְעוֹהַנְדִּיג אַז
עם גַּיְתַּיְת אַרְוִוִּים אַ רְוִיךְ פֿוֹן אַ דִּירָה, האָט ער גַּעֲרוֹפָן
די פֿיְיעַרְלְעַשְׂרָה. וְעוֹן די פֿיְיעַרְלְעַשְׂרָה עַנְעַן
גַּעֲקוּמָעַן, האָבָן זַיְה בְּאַמְּעַרְקָט אַז עם אַיִז אַ רְוִיךְ
וְואָס קּוֹמַט אַרְוִוִּים פֿוֹן קוּיְמָעַן...

שפֿעַטְעַר האָט דער אַיְגַּעַנְטִימָעַר פֿוֹן די דִירָה
גַּעֲרוֹפָן דעם אַיד וְואָס האָט גַּעֲרוֹפָן די
פֿיְיעַרְלְעַשְׂרָה, צו אַ דִין תּוֹרָה פֿאַרְגָּנוֹן בעל שבט
הַלוּי וְאוֹגָנָעַר זַיְהָלָ, (וּוּכָאַלְדָּי פֿיְיעַרְלְעַשְׂרָה האָבָן אַיִז
מְחַיֵּב גַּעֲוָעָן צו צַחָּלָן פֿאָרָן זַיְהָ אַרְאָפְרוֹפָן אַיְזָוִינְסָטָ), הַוִּתְכָּן,
ער האָט גַּעֲרוֹפָן די פֿיְיעַרְלְעַשְׂרָה. אַז דָו וְוַיְיסְטָ נִישְׁטָ
אוּעם אַיִז דָא אַזְאַאַזְאַר וְזַיְה אַזְאַזְאַזְאַז, פֿאַרְוּאַס
רוֹפְסָטוֹ פֿיְיעַרְלְעַשְׂרָה?!

די כוֹנָה פֿוֹן מְדֻרְשָׁ אַיִז, אַז דער רְבַשְׁעַ האָט
גַּעֲנְטְּפֿערֶט פֿאַרְאָבְרָהָם אַבְינוֹ, אַפְּילָו וְעוֹן עַס
וְעהַט דִיר אַוִוִּס פֿאַר אַ פֿיְיעַר - אַ מְחַרְבָּ, זַאֲלְסָטוֹ
פֿאַרְשְׁטֵין אַז עַס אַיִז בְּכָל נִשְׁטָ קַיְיָ פֿיְיעַר. עַס אַיִז
נאָר אַ "רְוִיךְ", גַּרְוִיסָע בְּרַכּוֹת וְעוֹן דָא בְּאַהְאַלְטָן...

די כוֹנָה פֿוֹן וְואַרט "הַצִּיּוֹן" עַלְיוֹ בעל הבִּירָה,
וְועָרָט גַּעֲרַבְעָנָגָט, עַס אַיִז יְדוֹעָ פֿוֹן סְפִּרְיִים אויף
דָעַם פְּסוֹק (שַׁהְשָׁבָט, ט) "מְשִׁנְהָה מִן הַחֲלוֹנוֹת, מְצִיאָ
מִן הַחֲרָכִים". דער חַילּוֹק צְוִוִּישָׁן "מְשִׁנְהָה" אָוָן
"מְצִיאָן" אַיִז, וְעוֹן אַזְעַטְשָׁסְטָרֶט פֿוֹן אַ פֿעַנְצְּטָרֶט,
וְעהַט ער אַ גַּאנְצָן צִימָעָר אַדְעָר אַ גַּאנְצָן זַאַל, ער
קָעַן אַפְּילָו וְזַהָן צְהָן טְוִיזְעַנטָמָעָן מְעַטְשָׁן, אַבְעָר דָעַר

אַרְוִיסְגַּעַקְומָעַן פֿוֹן דָעַר עַרְדָ, אַבְעָר בַּיְ מִיר, אַיִז
עַס דָאָך אַ נְסִיָּן, אַיך קָעַן זַיְה אַיִינְרָעַדָן אַז עַס
אַיִז מִיְן קְרָבָן, אָוָן אַיך רַעַד זַיְה נִשְׁטָ אַיִז אַזְיָן,
אַיִז עַס נָאָך בְּעַסְעַר פֿוֹן אַרְדָם הַרְאָזְוֹןָס קְרָבָן -
"זַהְיִיטְבָ לְהָ" מִשְׁוֹרְ פְרָ".

עַם שְׁטִיטִית אַיִז מְבָחר הַפְּנִינִים פֿוֹן רְבִינוֹ יְדִיעָ
הַפְּנִינִי (שַׁעַר הַאמְנוֹנָה) "אַילּוּ הִיה אַחֲד בָּרוּחָ
מְטַרְפּוּ כִּאֲשֶׁר בָּרוּחָ מִן הַמוֹת הִיה טְרָפּוּ רְדָפּ אַחֲרָיו
יְוֹתָר מִמְנוֹ" וּכְוֹ, אַז אַזְעַטְשָׁסְטָרֶט פֿוֹן
זַיְן פֿרְנָסָה וְזַיְה אַזְעַטְשָׁסְטָרֶט אַזְעַטְשָׁסְטָרֶט
(אַז דִי פֿרְנָסָה אַיִז אוֹפָף דָרָום זַיְיט, אָוָן ער לְוַיְפָט צַפְן זַיְיט),
"הִיה טְרָפּוּ רְדָפּ אַחֲרָיו", וְעוֹטָדִי פֿרְנָסָה אַיִז
נָאַכְלְוִיפָן, וְוַיְלָ אַלְעָם אַיִז פֿוֹן הַיְמָלָ.

אַנְיָה הוּא בָּעֵל הַבִּירָה - אַפְּיִ וְעוֹנָעָז זַהְעַט אַוִוִּס אַ
חוּרְבָּן, גַּלְיִיב אַז דִי רְבַשְׁעַ טָוט עַס לְטוּבָה

דָאָס עַנְיָן אַיִז מְבוֹאָר אַיִז מְדֻרְשָׁ (בְּדִ פְּלִיטָ) וּוּנְגָן
אַכְרָהָם אַבְינוֹ, אָמָר רְבִי יְצָחָק, עַס אַיִז אַ
מְשַׁל צו אַזְעַטְשָׁסְטָרֶט פֿוֹן אַיִז אַיִז אַיִז אַיִז
צּוֹמָ אַנְדָעָן, אָוָן ער האָט גַּעֲזָעָה אַ פֿאַלְאַץ וְואָס
פֿלְאַקְעָרט. האָט ער גַּעֲפְרָעָט, אַז דָעַן מְעַגְלִיךְ אַז
דָעַר פֿאַלְאַץ האָט נִשְׁטָ קַיְיָ מְנִהְגָּן? "הַצִּיּוֹן עַלְיוֹ
בָּעֵל הַבִּירָה וְאָמָר אַנְיָה בָּעֵל הַבִּירָה" - האָט
דָעַר בָּעֵל הַבִּירָה פֿוֹן דָעַם פֿאַלְאַץ גַּעֲזָעָט אַיִז
אַיִז, אָוָן ער האָט אַיִז גַּעֲזָעָט, אַיך בֵּין דָעַר
בָּעֵל הַבִּירָה פֿוֹן דָעַם פֿאַלְאַץ.

"בָּהָ", לְפִי שַׁאֲבָרָהָם אַבְינוֹ עַהָה הַסְּתוּכָב בְּעוֹלָם",
וְוַיְלָ אַכְרָהָם אַבְינוֹ האָט זַיְה גַּעֲדָרִיט אַיִז
דָעַר וּוּלְטָ, אָוָן ער האָט גַּעֲזָעָט, קָעַן מַעַן דָעַן
זַאַגְּן אַז דִי וּוּלְטָהָט האָט נִשְׁטָ קַיְיָ פֿרְרָעָר? "הַצִּיּוֹן
עַלְיוֹ הַקְּבָ"ה וְאָמָר, אַנְיָה בָּעֵל הַעוֹלָם". דָעַר
אוּבְּרָעַטְעַר האָט גַּעֲזָעָט אַיִז אַיִז, אָוָן אַיִז
גַּעֲזָעָט, אַיך בֵּין דָעַר בָּעֵל הַבִּירָה פֿוֹן דָעַר וּוּלְטָ.

ה. מִיר האָבָן שָׁוֹן נַאֲכְגַּעַזְגָּט פְונָעָם גַּעֲרָעָר רְבִין בָּעֵל "בֵּית יִשְׂרָאֵל" זַיְהָל, אַיִז דִי גַּמְרָא (שְׁבָתָ לְאָ). יְשֻׁועָות
זה סְדָר נְזִיקָן, עַס זַהְעַט נָאָר אַוִוִּס וְזַיְהָ נְזִיקָן, אַבְעָר בָּאַמְתָה זַעַנְעָן דָא בָּאַהְאַלְטָן גַּרְוִיסָע בְּרַכּוֹת.

דער פֿרִישָׁה קְוֹאַלְּ - זַיְדָא

מען דאָרֶף זיך נאָר אַנְהַאֲלַטְן אֵין דעם באַשעפֿער,
וֹוי דער פֿסּוֹק זָאנְטַ בַּי הַגָּר אֵין דער
הַיְנִטְגָּעָר סָדָרָה (כָּא, יָחִיד) "קוֹמִי שָׁאִית הַגָּר
וְהַחְזִיקִי אַתְּ יִדְךָ בּוֹ", דער מַלְאָךְ הָאָט אַיר גַּעַזְגַּט
טְרַאַג דָּאָם קִינְד, אָוֹן כָּאֶפְךְ זַיךְ אַהֲן אֵין אַיָּהָם, אָוֹן
דָּעַרְנָאָךְ שְׂטִימִיט (שם פֿסּוֹק טַ) "וַיַּפְקַח אֱלֹקִים אֶת
עִינְיוֹנָה", דער רְבַשְׁעָעָט הָאָט גַּעַפְעָנָט אַירְעָ אַוְיָגְן אָוֹן
וְהָאָט גַּעַוְעָהָן אֵין קוֹאַלְּ וְוּאַסְעָר. דָּאָם אַיְזָמְרָמוֹן, אָז
נאָר דעם וֹוי זַיְדָאָט אַנְגָּעָהַאֲלַטְן דַּי הַאֲנָט אֵין אַיָּהָם
- אֵין דעם באַשעפֿער בְּבִיכּוֹל "וְהַחְזִיקִי אַתְּ יִדְךָ בּוֹ",
איָיָ גַּלְיָיךְ גַּעַקְוּמָעָן דַּי יְשֻׁוָּה, "וַיַּפְקַח אֱלֹקִים אֶת
עִינְיוֹנָה", הָאָט דער אוּבְּעַרְשָׁטָעָר אַיר דָּעַרְלִיכְטָן דַּי
אוֹיָגְן אָז זַיְדָאָל טְרַעְפָּן אֵין בְּרוּנָעָם וְוּאַסְעָה.

מיר האָבָן שְׁוִין דָעַרְמָאָנָט וּוֹאָם דער שלְהָק
שְׁרִיְבָּט, אָז דַי תּוֹרָה הָאָט גַּעַשְׁרִיבָּן דַי פֿרִישָׁה
פֿון דַי עֲקוּדָה, כְּדַי וּוֹעֵן אֵין מַעֲנְטָשׁ קָוָמָט צַו אֵין נְסִיּוֹן
וְאָל עַרְעַבְּטָן, אָפְשָׁר אַיְזָדָעָר אוּבְּעַרְשָׁטָעָר
אַיָּהָם יַעֲצָט מְנָהָה, אָזְוִי וֹוי דער אוּבְּעַרְשָׁטָעָר הָאָט
גַּעַפְרָוָאָוָט אַבְּרָהָם אַבְּנָיו בַּי דַי עֲקִידָה.

הַבּוֹטָחָבָה חַסְדָּי סְוּבְּבָנוּ - דַי מַדְהָ פֿון בְּטָחוֹן
פְּאַרְזִיכְעָרֶט דַעַם מַעֲנְטָשׁ

אֵין סְפָר אָמְרִי פְּנָחָם וּוּרְטָט גַּעַרְעָנָגָט בְּשָׁם
הַרְהָקָרְבָּן רְבִי פְּנָחָמְלָ קְאַרְיְצָעָר זַיְעָ, אָז וּוֹעֵן אֵין

מַעֲנְטָשׁ וּוֹאָם קוּקְטָ אַרְיִין דָוָרְקָ אֵין קוּקְעָר, אֵין קְלִינְגָט
לְאָהָ, וְעַהְתָּ עַר נָאָר אַיְזָיְנָקְטָ, עַר זַעְהָט אַיְנָעָם,
אָבְעָר יְעָנָעָם זַעְהָט עַר קְלָאָר, אַוְיָיךְ פְּוֹנְדְּעַרְוּוּיְתָעָם.
דָּאָם אַיְזָדָיְיָהָן, "מַצִּיחָן הַחֲרָכִים", עַר זַעְהָט
יְעָנָעָם, אָוֹן טָאָקָעָ נָאָר יְעָנָעָם.

דָּאָם אַיְזָדָיְיָהָן פֿון מַדְרִישָׁ, אַבְּרָהָם הָאָט גַּעַוְעָהָן
"בִּירָה דּוֹלְקָת", עַמְּ גִּיטְיָ שְׁוּעָר, עַמְּ בְּרַעְנָט,
"הַצִּיּוֹן עַלְיוֹ בְּעַל הַבִּירָה", הָאָט דער אוּבְּעַרְשָׁטָעָר
גַּעַקְוּטָ אַוְיָיךְ, עַמְּ אַיְזָאָזְבָּן בְּחִנָּה פֿון "הַצִּיּוֹן",
יעַצְמָטָ קְוָקָ אַדְךְ נָאָר אַוְיָיךְ דַי.

עַל דַּרְךְ מְשָׁלַח, אֵין טָאָמָע וּוֹאָם אַיְזָגְטָרְיִי פְּאָר זַיְן
קִינְד, 24 שָׁהָ אֵין מַעְתָּה לְעַת, אָבְעָר דַעַר
פְּאַטְעָר הָאָט דָאָר נָאָר קִינְדָעָר, עַר הָאָט אֵין
גַּעַשְׁעָפָט, מִמְּילָא קָעָן עַר נִישְׁתָּטָרְאָכְטָן פֿון אַיְזָיְנָקְטָ
קִינְד דַי גַּאֲנְצָעָ צִיְּמָת. אָבְעָר אַוְבָּדָאָס קִינְד גִּיטְיָ
דָוָרְקָ אֵין אַפְּעַרְאַצְיָעָ רְחַלְלָ וְוּעַט דַעַר פְּאַטְעָר נִישְׁתָּטָרְאָכְטָן
קְוָקָ אַוְיָיךְ, נָאָר עַר וְוּעַט טְרַאְכָטָן נָאָר פֿון
דַעַם קִינְד. עַר קָאַנְצָעְנְטָרִירָט זַיךְ אַוְיָיךְ, אָוֹן
דָּאָם אַיְזָדָיְיָהָן "הַצִּיּוֹן עַלְיוֹ בְּעַל הַבִּירָה",
יעַצְמָט וּוֹעֵן עַמְּ אַיְזָבְּרָה דּוֹלְקָת, עַמְּ גִּיטְיָ שְׁוּעָר
בִּין אַדְךְ מַצִּיחָן אַוְיָיךְ דַי, אָוֹן נָאָר אַוְיָיךְ דַי.

ו. אֵין סְלָאָנִים פְּלַעַגְטָ מַעְן זָאנְטַ דַי פֿסּוֹקִים (תְּהִלִּים קְמָה, אַ-ח) הַלְלוּהָה הַלְלוּ אֶת הָאָט מִן הַשְׁמִים,
הַלְלוּהָה כָּל מְלָאָכִי, הַלְלוּהָה כָּל צְבָאָיו וְגַוְיִם הַלְלוּ אֶת הָאָט
סְעָרָה עַוְשָׁה דְבָרוֹ. דַי וְוּרְטָעָר "עַוְשָׁה דְבָרוֹ" שְׂטִיטָה נִשְׁתָּטָרְאָכְטָן
בַּי דַי אַנְדָעָרָעָ בְּרִיאָות וְיִהְרָאָתָ וְגַבְעָוָתָ וְכָדוֹרָ. דָאָס קָוָמָט צַו זַיְן, אָז אָפְילָוּ וּוֹעֵן עַס גִּיטְיָ אַרְבָּעָר
אַוְיָפְןָ מַעְנְטָשׁ אֵין רְחַזְעָה סְעָרָה, בְּרוֹחָנִיות אַדְעָר בְּגַשְׁמִיּוֹת חַזְוֹ, עַר זַעְהָט נַעֲבָרָ נִשְׁתָּטָרְאָכְטָן
עַר גַּעַדְעַנְקָעָן "עַוְשָׁה דְבָרוֹ", אָז אָלְעָסָמָאָכְטָ דַעַר רְבָנוֹ שָׁלָעוֹלָם.

אַוְיָיךְ דַעַם זָאנְטַ דַי גַּמְרָא (ברְכוֹת מַ) "וְעַל כְּלָמִים אָמָר
זָאנְטַ אַלְעָסָמָאָכְטָ דַי גַּעַשְׁעַהְעַנְיָשָׁן" שְׁהָכָל נְהִיה בְּדָבָרוֹ" - עַר פְּאַרְשָׁטִיטָה אָז אָלְעָסָמָאָזְבָּן דַעַם אוּבְּעַרְשָׁטָעָן,
"יָצָא" - גִּיטְיָ עַר אַרְיוֹסָ פֿון אַלְעָסָמָאָכְטָן.

הַגָּהָ"צְ רְבִי נְטָע צִינְוֹרִיתָה זַצְלָל אַיְזָמְרָאָה גַּעַקְוּמָעָן
עַר הָאָט פְּאַרְלִוְיָרָן זַיְן זַוְּהָן רְחַל אַיְזָאָזְבָּן אַבְּמָבָע אַוְיָיךְ
רְאַשְׁתָּאָהָרָה, אָז עַר הָאָט אַעֲרָהָרָה, אַוְיָיךְ אַבְּרָהָם אַבְּנָיו וְוּאָלָט גַּעַשְׁחַטְוֹן יְצָחָק, צַו וְוּאָלָט עַר גַּעַדְאָרְפָּט
זַיְצָנָן שְׁבָעָה נָאָר אַיָּהָם, אַדְעָרָ נִשְׁתָּטָרְאָכְטָן.

דער פֿרִישָׁה קְוֹאָלֶּי - זַידָּאָ

טְשֻׁעָפָעַן דֵּי מְלָאָכִים, וּעֲגַן דָּעַם וּוַיְיל זַיְעַנְעַן
גַּעֲקוּמָעַן צַו מִיר? טַאָקָע פָּאָר דָּעַם הָאָבָן דֵּי
מַעֲנַטְשָׁן פָּוּ סְדוּם זַי גַּעֲוָאָלֶט הַרְגַּעַנְעַן?

זַאנְט דָּעַר "חַפְּצִי חַיִּים", אָז לֹט הָאָט זַי גַּעֲוָאָלֶט
אוּפְּקָלָעָן, "כִּי עַל כֵּן בָּאָו בְּצֵל קוֹרְתִּי" -

זַי הָאָבָן זַיךְ פָּאָרְלָאָוט אֹוִיפְּ מִיר, אָז אַיךְ קָעַן נִישְׁתָּ
מְפַקֵּר זַיְעַן אַיְינָעָם וּוֹאָס פָּאָרְלָאָוט זַיךְ אֹוִיפְּ מִיר!
דָּאָס הָאָט אַפְּלָו אַסְדוּם נִיק פָּאָרְשָׁטָאָנָעָן. זַאנְט
דָּעַר רְבָוָנוּ שֵׁל עַולְמָן, אָז דָּו פָּאָרְלָאָוט זַיךְ אֹוִיפְּ
מִיר, וּוֹלְעַל אַיךְ דִּיךְ אַוְיךְ נִישְׁתָּמְפַקֵּר זַיְעַן, וּוַיְיל
אַפְּלָו דֵּי מַעֲנַטְשָׁן פָּוּ סְדוּם פָּאָרְשָׁטִיעָן דָּאָס, אָז
מָקָעַן נִישְׁתָּמְפַקֵּר זַיְעַן אַסְmuן וּוֹאָס פָּאָרְלָאָוט
זַיךְ אֹוִיפְּ דִיר.

מַעֲנַיְינָן וְהָאָט דָּעַר "חַפְּצִי חַיִּים" זַיכְלָא אַוְיךְ
גַּעֲטִיטְשָׁתְדָעַם פָּסּוֹק (תְּהִלָּם לְבָן) וְהַבּוֹטָחָה
בְּהָאָרְבָּה חַסְדָּיְסּוּבָבָנוּ. אָז מַזְוִיל גַּעַבְנָעַן עַמִּיצָן אַס בִּיטְעָרָעָ
רְפּוֹאָה, פָּאָקָטָמָעָן עַמְּרוּמָאַט אַס "קָאָפְּסָוְלָ",
עַמְּזָאָל נִישְׁתָּמְפַקֵּר זַיְעַן אַוְיךְ בִּיטְעָרָעָ. דָּאָס זַאנְט דָּעַר
פָּסּוֹק "וְהַבּוֹטָחָה בְּהָאָרְבָּה", דָּעַר מַעֲנַטְשָׁתְדָעַם וּוֹאָס הָאָט
בְּתְחֹונָן, דָּאָרָף אַבְּעָר אַמְּאָהָל אַרְבִּעְתָּנִין אַס שְׂעוּרָעָ

אַיד לְעַבְטָמַת מִיטָּמָונָה, אַיז זַיְעַן הָאָרָץ שְׁטָעַנְדִּיגָּ
סְמוֹךְ וּבְטוֹחָה אֹוִיפְּ דָעַם אוּבְּעַרְשְׁטָעָן, אָוּן אַזְאָ
מַעֲנַטְשָׁה הַעֲלָפְטָ אַיְהָם דָעַר אוּבְּעַרְשְׁטָעָר אֹוִיפְּ אַז
אָוּפְן וּוֹאָס עַמְּפָלָט אַיְהָם אַפְּלָו נִישְׁתָּ אַיז אַז פָּוּ
דָּאָרָט וּוֹעַט קוּמָעַן זַיְעַן יְשֻׁוָּהָ.

אוּפְּזָן פָּסּוֹק (בראשית י, ה) וְלֹא יָקָרָא עוֹד אֶת
שְׁמֵךְ אַבְרָם, וְהִיה שְׁמֵךְ אַבְרָהָם. טִיטִישָׁן דִי
סְפָרִים, אַבְרָם אַיז רָאַשְ׀יָה תְּבוּתָה רְבָות מְחַשְּׁבָות
בְּלֹבְבָּאִישׁ. דָו אַלְסָטָמָעָר נִישְׁתָּטָרָאָכָטָן אַז דִּינְעָ
מְחַשְּׁבָות הָאָבָן אַז וּוֹרְדָה, וְעַצְתָּה הָאָתָקָומָ
אַלְעָם וּוֹעַרְטָמָעָן גַּעַטְוָהָן פָּוּ דָעַם אוּבְּעַרְשְׁטָעָן.

דָעַר "חַפְּצִי חַיִּים" זַיכְלָא גַּעֲוָאָלֶט אֹוִיפְּ דִי
פָּסּוֹקִים (ט, י) הָנָה נָא לִי שְׁתִי בְּנֹות וְגַוְיִם רְקָ
לְאַנְשִׁים הַהְמָה אֶל תְּעַשְׂוָה דָבָר כִּי עַל כֵּן בָּאָו בְּצֵל
קוֹרְתִּי. אַיר אַלְטָמָעָר נִארְנִישְׁתָּטָהָן פָּאָר דִי צָוְוִי
מַעֲנַטְשָׁן (דֵי מְלָאָכִים), וּוַיְיל וּעֲגַן דָעַם זַעְנָעַן זַיְעַן
גַּעֲקוּמָעַן צַו מִיר אַין שְׁטוּב אַרְיִין.

דָאָרָף מַעְן פָּאָרְשָׁטִיעָן, וְיָאָט עַר גַּעֲקָעָנָט וְאַנְגָּ
פָּאָר דֵי מַעֲנַטְשָׁן פָּוּ סְדוּם אָז זַיְעַן זַאלְן נִישְׁתָּ

הָאָט דָעַר חַבְּרוֹנָעָר רָאַשְׁיָה גַּעֲעַנְטְּפָעָרָט, אַוְודָאי וּוֹאָלָט אַבְרָהָם גַּעֲדָאָרְפָט זִיכְן שְׁבָעָה, וּוַיְיל אַוְיבָּ
עַר וּוֹאָלָט נִשְׁתָּמְפַקֵּר גַּעֲזָעָסָן שְׁבָעָה נָאָרְצָחָק, וּוֹאָלָט גַּעֲוָעָן מְשָׁמָעָ, אָז עַר דָאָרָף נִשְׁתָּמְפַקֵּר שְׁבָעָה וּוַיְיל דָעַר
אוּבְּעַרְשְׁטָעָר הָאָט דָאָר אַיְהָם בְּאַפְּוִילָן צַו שְׁחָטָן יְצָחָקְיָן, אַיז מְשָׁמָעָן פָּוּ דָעַם, אָז וּעֲגַן אַן אַנְדָעָרָעָ
מַעֲנַטְשָׁגְיִיט אַוְועָק פָּוּ דָעַר וּוֹעַלְטָהָן הָאָט דָעַר רְבָוָנוּ שְׁלַעַם נִשְׁתָּמְפַקֵּר גַּעַהְיִיסָן אָז עַס זַאל אַזְוִי פָּאָסִירָן?!...
מִמְּלִיאָא וּוֹאָלָט אַבְרָהָם זַיכְעָר גַּעֲדָאָרְפָט זִיכְן שְׁבָעָה...

וּעֲגַן רְבִי נְטָעָהָן הָאָט גַּעֲהָרְטָדָעָר דִי וּוֹעַרְטָעָר, הָאָט עַר גַּעֲזָאָגָט: "דָאָס הָאָב אַיר גַּעֲוָאָלֶט הָעָרָן, הַמְּקוֹם
יְנִיחְמָ אַתְּכָם..." אָוּן עַר הָאָט זַיךְ בָּאָלְדָאָוְפָּגְעָשְׁטָעָלָט אַוְן אַרְוִיסָן פָּוּ שְׁטוּב.

זָ אַיְינָעָר פָּוּ דֵי גַּדְוִילָה הַדּוֹר שְׁלִיטָאָ"א, וּוֹעַלְכָעָר אַיז מִיטָּעָנְדָלִיגָעָר יְאָהָרָן צְוִירָק גַּעֲוָעָן זַיְעָר נִשְׁתָּ
גַּעֲזָוָנָט לְעַז אַיז בְּהָאַגְּזָוָנָט גַּעֲוָאָרָן בְּזָכָות תְּפִלָּהָהָן שְׁלַעַם יְשָׁרָאָל, הָאָט גַּעֲזָאָגָט:

- דָאָס וּוֹאָס אַיר בֵּין גַּעֲזָוָנָט גַּעֲוָאָרָן, אַיז נִשְׁתָּמְפַקֵּר קִיְּינָן, וּוַיְיל דֵי תְּפִלָּות וּוֹאָס אַיְדָן הָאָבָן מַתְּפָלָל גַּעֲוָעָן,
הָאָבָן גַּעֲהָאָלְפָן. מִיְּנָס אַיז גַּעֲוָעָן וּוֹאָס אַיְדָן הָאָבָן מַתְּפָלָל גַּעֲוָעָן, זַיְיָהָן נִשְׁתָּמְפַקֵּר פָּאָרְלִיוֹרָן דֵי הַאָפָעָנָגָן.
ח. הַגָּאוֹן רְבִי מַאְיָר שְׁפִירָא זַיכְלָא הָאָט גַּעֲזָאָגָט אֹוִיפְּ דִי וּוֹעַרְטָעָר פָּוּ דָעַר גַּמְרָא (ברכוֹת יב) כַּשְׁהָוָא כּוֹרָעָ
כּוֹרָעָ בְּבָרוֹרָן, וּכַשְׁהָוָא זַוקְפָּ, זַוקְפָּ בְּשָׁמָן, וּעֲגַן בְּקִיטָן זַיךְ בְּרוֹרָן, זַאל מַעַן זַיךְ אַירְפָּשְׁטָעָלָן
גְּלִיְיר פָּאָרָן זַאְגָן דָעַם שְׁמָה. "כַּשְׁהָוָא כּוֹרָעָרָן, וּעֲגַן בְּקִיטָן זַיךְ אַירְפָּאָפָּ, עַס אַיז אַיְידָה חַיְיָן, "כּוֹרָעָ
בְּבָרוֹרָן", זַאלְסָטוּ גַּעֲדָעָנְקָעָן צַו בְּעַנְטָשָׁן דָעַם אוּבְּעַרְשְׁטָעָן. "כַּשְׁהָוָא זַוקְפָּ" - וּעֲגַן עַס גַּיְידָה דִיר גּוֹט, "זַוקְפָּ
בְּשָׁמָן" - זַאלְסָטוּ אַוְיךְ גַּעֲדָעָנְקָעָן אַז דָעַר אוּבְּעַרְשְׁטָעָר מַאְכָט עַס, דָעַר אַוְיבְּעַרְשְׁטָעָר אַלְיִין גַּעֲטָהָן.

איך דארפ דאר גיין צו טוון גשמיוט, אבער "אל נא תעבור מעל עבדך" - איך וויל גיין נאר מיט דיר.

**עשרה נסיוונות נתנשה אברהם - די עבודה פון די
מענטש איז דוקא בשעת נסיוון**

דער פסוק זאגט אין דער היינטיגער פרשה (כא, ו) "וַתֹּאמֶר שָׂרָה צְחֻק עֲשֵׂה לִי אֱלֹקִים, כֹּל
הַשׁוּמָע יִצְחָק לִי". שָׂרָה הָאָמַת גַּעֲזָאנַט, דער
אויבערשטער האָט מיר געמאָכט אָ געלעכטער, אוֹ
יעדרוּ ווֹאָס הַעֲרָט ווֹעֲגָן דָּעַם ווֹעַט לְאַכְּנָן ווֹעֲגָן מִיר.
זאגט רְשׁוּי: "הַרְבָּה עֲקָרוֹת נִפְקָדוּ בּוּ בַּיּוֹם". אָ סָאָך
עֲקָרוֹת זְעַנְעַן גַּעַהְאָלְפָן גַּעֲוָאָרָן מִיט קִינְדָּעָר אַין
זְעַלְבָּן טָאג.

האט געפרעגט דער הייליגער ריזונער זי'ע, וואָס
איי די שמחה מיט דעם וואָס אַ סאָד עקרות
זענען נפקד געווארן אין זעלבן טאג ווי שרה? זי' זענען
דאָך געווען גוּם?! מיר קענען זיך שוין פֿאַרשבטעלן
ווער עס איי געבעירן געווארן אין יענען טאג.

וְאֵנֶת דָעַ רִיזוֹנָעַר אֲמָר נָרָא, דָא שְׁמִיטַת אַיִן
פָּאַרְפָּאַלְקַ, אַבְרָהָם וָשְׁרָה, וּוָאָס זְעַנָּעַן אַיִדְן,
אוֹן זַי וּוֹעָרַן גַּעַהָאַלְפַּן, אַבְרָהָם צַו 100 יָאָהָר אוֹן
שְׁרָה צַו 90 יָאָהָר, אַיְזָדָאָךְ דָא אֲחַשְׁשָׁ אָזְדִּי
בְּחִוָּה וּוְעַט בְּטַל וּוֹעָרַן, עַם וּוְעַט מַעַר נִישְׁטָן זַיְן
קִיְין נְסִיּוֹן אַיִן אַמְוֹנָה, אוֹן אֹזְסַיְן נִישְׁטָא אֲנְסִיּוֹן
אַיִן אַמְוֹנָה, הָאָט מַעַן דָאָךְ מַעַר נִישְׁטָן וּוָאָס צַו טְוָהָן
אוֹיפְּ דָעַר וּוְעַלְמַט. דָעַרְיבָּעַר הָאָט דָעַר אוֹיבְּעַרְשָׁטָעַר
גַּעַהָאַלְפַּן, אוֹ אַוְיךְ אֲסָךְ אַנְדְּרָעַר מַעַנְטִישָׁן - גּוֹיִם

ט. הרה'ק בעל "מאור עינים" זי"ע (יומא דהילולא י"א חשיון) הआט דערציליט, איז ער איז געווארן אַיתום אַלְסָק. קיננד אונז איז אויפגעציגן געווארן ביי זיינעם אַ פֿעְטֶר, וועלכער הआט בעסער באַהאנדעלאַט זיינע אַיגענע קינדער ווי דעם "מאור עינים". פֿאָר זיינע קינדער הआט דער פֿעְטֶר געגעבען ברויט מיט פֿוטער, אונז פֿאָר דעם פֿלִימְעָנִיכָּס. רבִּי נְחוֹם הָאָט ער געגעבען ברויט אַן פֿוטער.

אם אهل איז געלעגן איז קער א פלאשל מיט לים, און מיינענדיג איז עס איז פוטער, האט דאס קינד אַרוּפֿעָשְׁמִירֶט דעם לֵים אוּפּֿן בְּרוּטִיט... האט ער דאָר נישט געקענט עסן דאס בְּרוּטִיט אוּר נישט.
יָאָהָרָן שְׁפַעֲטָר הָאָט דַעַר מָאוֹר עַיִנִים גַּעֲזָגֶט:
- דעמאָלָס האָב אַיר זִיך אַוְיסְגַּעַלְעַרְנַט, אַז אָוִיב דוּ נַעֲמַסְט אַזָּאָר וּוְאָס גַּעַהַעַרְט נַיְשָׁט צָוּ דִיר, נַעֲמַט
מען צָו פָּוּן דִיר אוּר דאס וּוְאָס דוּ האָסְט שְׂוִין יָאַ בַּיְ דִיר ...

זאת, "חפס יסובנו", ווערט עם אַרְוָמֶגֶן גָּנוּמָעַן מִיט
חסד, או עם זָל זֵין לַיְכָתָעַר זִיךְ צֹ פָאָרְלָאוֹן
אויף דעם אויבערשטען.

דער מענטש דאָרָפּ אַבעָר ווִיסְן, נישט צו פריבּן
כאָפּן וואָס אַיז נישט זיינְס.

הרה"ק רבי אברהם אלמלך זצ"ל הי"ד פון
קארליין, פלעגט זאנן פאָר די חסידים אוֹ
זוי זאָלן לערדנען די ווערטער פונעם אַברבנאל אין
דעָר היינטיגער סדרה, וויל עס איז אָן "אנטיק",
כפּתור ופְּרָת.

דער אברבנאל זאגט אויפֿן פֿסּוֹק (יח, ג) אל נא
תעבור מעיל עבדך. ער ברעננט פֿון רמְבָּם ז"ל
אין ספר מורה נבוכים, וואָס ער שרייכט או די אבות
הקדושים האָבן זיך געפֿירט מיט די זעלכע הנהנות פֿון
מענטשין, זיין האָבן געארבייט אויפֿ געלט, און האָבן זיך
משתדרל געוווען במקנה בכסּף ובזהב, אַבער ווען זיין
האָבן געטוּהן די דָּזִיגּע זאָכָן, האָבן זיין עם געטוּהן
נאָר מיט זוייער אַיבָּרים, אַבער זוייער האָרֶץ און
מחשבה האָבן זיין נישט אַפְגַּעטוּהן פֿון דעם באַשעפֿער.
זוייער גאנצְעָר קָאָפּ אויז געוווען פֿאַרגּוּמָען צו טראָכְטָן
פֿון אויבָּערשטָען, ווי אַזְוֵי זיך צו דערנענטערן צום
אויבָּערשטָען מיט אַקיּורְבָּה גְּדוֹלה.

שרייבט דער אברבנאל, אברהם אבינו האט
געראדעט מיט די שכינה הקדושה, און
אינמייטן זענען אַנגעקוּמָעָן געסט, די דריי מלאכאים,
האט ער גבעטען דעם רבוינו של עולם: באשעפער,

- דעמאָלַס האָב אַיר זִיך אַויס געלעַרנט, אָז אוּבֵד נַעֲמְסֵט אֶזְאָר וּוֹאָס גַּעַהַעַרְט נַיְשֵׁט צָו דִּיר, נַעֲמַט
מען צָו פָּוּן דִּיר אוּיר דָּאָס וּוֹאָס דַּו האָסְט שְׂוִין יָא בַּיְ דִּיר ...

דער פרישה קוואָלַ - זידאָ

דער קעניג פון סדום איז געראטטעוועט געווֹאָרַן, איז געווֹעַן אָ נסְיוֹן אִין אַמּוֹנָה אוּיךְ אִין אַבְרָהָם סְ נֶם בֵּים אָרוֹד כְּשָׂדִים.

אוּוַיְ שְׁרִיבְתְּ אַוְיךְ דָּעַר "מִשְׁךְ חֲכָמָה" אִין פֿרְשָׁת בְּשָׁלָחַ. מְשַׁה רְבִינוּ הָאָטַג גַּעֲזָגָט פָּאָר דִּי אַיְדַּן, מִזְאָל נִשְׁתַּת אַבְרָהָלָאָזָן פָּוּן מַן אַוְיךְ מַאָרְגָּן. אַיְשׁ אַל יוֹתֵר מְמֻנוּ עַד בּוֹקֵר וּגְנוּ. וּוּעַן דְּתַנְּ אַבְרָהָם הָאָבָן נִשְׁתַּת גַּעֲפָלָגָט מְשַׁה רְבִינוּ, אַוְן הָאָבָן יָאָ. אַיְבְּרָגָעָלָאָזָטָן פָּוּנָעָם מִן, אַיְזַי מְשַׁה רְבִינוּ גַּעֲוֹעַן בִּיּוֹן אַוְיךְ זַיְ. פָּאָרוֹוָאָם אַיְזַי מְשַׁה רְבִינוּ גַּעֲוֹעַן בִּיּוֹן? עַס אַיְזַי דָּאָךְ גַּעֲוֹעַן אָ קִידּוֹשׁ הַשָּׁם אָוּ עַס אַיְזַי גַּעֲוָֹאָרַן פּוֹל מִיט וּוּרְעִים וּוּעַן זַיְ הָאָבָן נִשְׁתַּת גַּעֲפָלָגָט מְשַׁה, אַוְן הָאָבָן יָאָ אַיְבְּרָגָעָלָאָזָטָן פָּוּנָעָם מִן?

זַאָגָט דָּעַר "מִשְׁךְ חֲכָמָה", אָוּ דִי אַיְדַּן הָאָבָן גַּעֲהָאָט אָ נְסְיוֹן אִין אַמּוֹנָה יַעֲדַן טָאָג. סְאַיְזַי דָּאָךְ נִשְׁתַּתְאָ אַוְיךְ מַאָרְגָּן, וּוּאָסְ וּוּעַט זַיְן, מִזְאָל אַבְרָהָלָאָזָן אַוְיךְ מַאָרְגָּן? אַבְעָרָה מְשַׁה לְאָזָטָן נִשְׁתַּת, עַר וּזְאָגָט מַעַן דָּאָרָף הָאָבָן בְּטָחוֹן. אַבְעָרָה וּוּעַן זַיְ הָאָבָן אַיְבְּרָגָעָלָאָזָטָן פָּוּנָעָם מִן אַוְן עַס אַיְזַי גַּעֲוָֹאָרַן פּוֹל מִיט וּוּרְעִים, אַיְזַי דָּאָךְ בְּטָל גַּעֲוָֹאָרַן דָּעַר נְסְיוֹן, אַלְעָ. הָאָבָן גַּעֲוֹהָן אָוּ דָעַר אַבְיְרָשְׁטָעָר טָטוֹט אַלְעָם. וַיְקַצְּוֹף עַלְיהָם מְשַׁה, פָּאָרוֹוָאָם הָאָסָטָו אַוּעָקְגַּעַנוּמוּן פָּוּן אַוְנוּ דָעַר נְסְיוֹן פָּוּן אַמּוֹנָה. אַיְזַי נִשְׁתַּתְאָ אָ נְסְיוֹן אִין אַמּוֹנָה, פָּעַלְתְּ דָּאָךְ אָסְבָּה צַו בְּלִיבָּן לְעַבְּן אַוְיךְ דָעַר וּוּלְטָ.

אַיל אַחֲרָ נָאָחוֹ בְּסָבָּר - דִי עַקְיָה בְּשָׁעַת מְעַן
לְעַבְּטָ, וּוּעַן מַעַן רְאַנְגָּלְטָ זַיְרְ מִיטְ'ן יְצַר

אַוְיכְ' פְּסוֹק (כְּבָ, יְ) "זִוְשָׁא אַבְרָהָם אֶת עַיְנִיו וַיָּרָא וְהַנָּה אַיל אַחֲרָ נָאָחוֹ בְּסָבָּר בְּקָרְנוֹי", אַבְרָהָם הָאָטַג אַוְיכְּגַּעַהְיָוִין זַיְנָע אַוְינָע אַוְן גַּעֲוֹהָן אָזָן אַנְדָרָעָן אַיל, וְיַי עַר אַיְזַי פְּאַרְכָּאָפָט מִיט זַיְנָע הַעֲרָנָעָר אַיְנָעָם דָּאָרָן.

הָאָטַג דָעַר רְבִי פָוּן לְוּבְּלִין זַיְעַ גַּעֲזָגָט (מוּבָא בְּסֶפֶה'קָ) אוּרְ לְשָׁמִים פֿרְשָׁת חַקְתָּ, וּבְסֶפֶה'קָ וּכְרוֹן שְׁמוֹאָל, בְּשָׁם הַרְהָ'קָ מַאְפָטָא, בְּשָׁם הַרְהָ'קָ מַלְבָּלִין), "זַיְרָא וְהַנָּה אַיל אַחֲרָ" - אַבְרָהָם אַבְינוּ הָאָטַג גַּעֲוֹהָן אָז

- זַעַנְעַן גַּעֲהָאָלָפָן גַּעֲוָֹאָרַן מִיטְ קִינְדָּרָ אִין זַעַלְבָּן טָאָג, מִמְיָלָא אַיְזַי וּוּיְמַעַרְ גַּעֲבְּלִיבָּן אָ נְסְיוֹן אִין אַמּוֹנָה, וּוּיְלָ נִישְׁתַּת נָאָר אַבְרָהָם אָוּן שְׁרָה זַעַנְעַן גַּעֲהָאָלָפָן גַּעֲוָֹאָרַן, אַוְן דָּרְפָּאָר "כָּל הַשּׁוּמָעַ יְצַחֵק לִי", אַיְזַי דָּאָךְ אָ גַּרְוִיסָע שְׁמָחָה, וּוּיְלָ דָּאָן אַיְזַי שְׁוִין דָּאָא סִבְּהָ פְּאַרְוּוָאָס צַו בְּלִיבָּן אַוְיךְ דָעַר וּלְמַעַן.

עַנְלִידְ הָאָט גַּעֲזָגָט דָעַר חִידּוֹשִׁי הַרְיִ'ם זְצַ"ל אַוְיךְ דִי וּוּרְטָטָעָר פָוּן רְשִׁ'י אִין דָעַר פְּרִוְהָעֶדְגָּעָנָה פֿרְשָׁה (בְּרָאַשְׁתִּי, יְ) בְּאַרְוֹת בְּאַרְוֹת חַמְרָ, זְאָגָט רְשִׁ'י, וּמְדָרְשָׁ אַגְּדָה שְׁהִי הַטִּיטָמָגָן מְגֻבְּלָה בְּהָנוּ וּנוּשָׁהָ נֶסֶת לְמַלְךְ סְדוּמָ שְׁיָצָא מִשְׁם, דָעַר קַעְנִיגָּ פָוּן סְדוּמָ אַיְזַי אַרְיְינְגָעָלָעָן אִין לִימָ אַוְן בְּדָרְךְ נֶסֶת אַרְוִיסְגַּעְנָאָגָעָן דָעַרְפָּוּן, וּוּיְלָ טְיִילָ פָוּן דִי אַוְמוֹת הָעוֹלָם הָאָבָן נִשְׁתַּת גַּעֲלִיבָט אָוּ אַבְרָהָם אַיְזַי גַּעֲרָאָטָעָוָעָט גַּעֲוָֹאָרַן פָוּן אָוּרְ כְּשָׂדִים, וּוּיְלָ דָעַר קַעְנִיגָּ סְדוּמָ אַיְזַי אַרְוִים פָוּנָעָם לִימָ, הָאָבָן זַיְ גַּעֲלִיבָט אַוְיךְ אַיְנָעָם נֶסֶת פָוּן אַבְרָהָם בְּיַיְם אָרוֹר כְּשָׂדִים.

פְּרָעָמָט דָעַר רְמַבָּ", אַוְיךְ אַזְוִי, הָאָט דָאָךְ דָאָסְ אַפְּגַּעַשׂוֹאָכָט דִי אַמּוֹנָה בַּיְ דִי מְעַנְטָשָׁן, וּוּיְלָ וּוּנְ אַבְרָהָם אַיְזַי גַּעֲרָאָטָעָוָעָט גַּעֲוָֹאָרַן פָוּן אָוּרְ כְּשָׂדִים הָאָבָן אַלְעָ פְּאַרְשָׁטָאָנָעָן אָזָא נֶסֶת הָאָט דָעַר אַוְיכְּשָׁטָעָר גַּעֲמָאָכָט, אַבְעָרָה אָזָא דָעַר קַעְנִיגָּ פָוּן סְדוּמָ אַיְזַי אַוְיךְ אַרְיְינְגָעָלָעָן פָוּן לִימָ, אַיְזַי דָאָךְ שְׁוִין נִשְׁתַּת אָזָא גַּרְוִיסָע רְבּוֹתָא דָעַר נֶסֶת וּוּאָסְ אַבְרָהָם אַיְזַי אַרְוִיסְגַּעְנָאָטָעָוָעָט גַּעֲוָֹאָרַן פָוּן

כְּבָשֵׁן הַאָשָׁ?

הָאָט דָעַר חִידּוֹשִׁי הַרְיִ'ם גַּעֲזָגָט, אָוּ וּוּנְ אַבְרָהָם אַיְזַי גַּעֲרָאָטָעָוָעָט גַּעֲוָֹאָרַן פָוּן אָוּרְ כְּשָׂדִים, אַיְזַי בְּטָל גַּעֲוָֹאָרַן דָעַר נְסְיוֹן הַמְּאֹנוֹנָה אַוְיךְ דִי וּוּלְטָ, וּוּרְשִׁ'י זְאָגָט, "שְׁהִי מְקַצְּתָן שְׁלָא הָוּ מַאֲמִינִים", וּוּיְלָ עַמְּ אַיְזַי שְׁוִין נִשְׁתַּת גַּעֲוֹעַן אָזָא נֶסֶת צַו גְּלִיבָן, מְעַן הָאָט נִשְׁתַּת גַּעֲדָאָרָפְּט גְּלִיבָן, וּוּיְלָ אַלְעָ מְעַנְטָשָׁן הָאָבָן דָאָךְ גַּעֲוֹהָן קָלְאָר אָזָא עַמְּ אַיְזַי דָאָךְ אַבְעָרָשְׁטָעָר אוּיךְ דָעַר וּוּלְטָ, אַבְעָרָה אָזָא דָעַר קַעְנִיגָּ פָוּן סְדוּמָ אַיְזַי גַּעֲרָאָטָעָוָעָט גַּעֲוָֹאָרַן פָוּן לִימָ, אַיְזַי צְוִירִיק גַּעֲקּוּמָעָן דָעַר נְסְיוֹן אִין דִי אַמּוֹנָה, וּוּיְלָ אַוְיךְ

דער פרישה קוואָלַ - זידאָ

די משנה זאגט (אבות פרק ה) עשרה דורות מנה עד אברהם וכו' עשרה נסיונות נתנשה אברהם אבינו. כי "עשרה דורות" וכו' שטייט נישט "עד אברהם אבינו", נאָר "אברהם", אַבער כי די צעהן נסיונות שטייט יאָ אברהם "אבינו", וויל' מיט דעם איז ער אונזער פֿאַטער, דאמּ האָט אברהם ארײַנְגַּעֲלִיגְט איז די הערצער פֿון אַידִישׁ קינדרער.

עם איז דאָ נאָך אָן עקיידה, ווען? "נאָחוּ בסְכָּר" - ער האָלֶט מלחמה מיטין יציר הרע, איז דאס אויך אָ בְּחִנָּה פֿון עקיידה. "בקראַנוּ" - פֿון לשון (שםות לה, לה) "כִּי קְרֹן עָוֵר פֿנִּי מְשָׁה". שתהָל אוורו עד כסא כבודו יה"ש, דאן שיינט דער מענטש בייזן כסא הכהן, עכדה"ק.

דער ווילנער גאון זצ"ל איז אמאָהָל, פֿאַרְנְּדִיג אונטערוועגןס, אַיְגַּעַשְׂטָאנְגָּן אַוְיף אָן אַכְּסָנִיא, וווען דער האָט באַמְּערְקָט אָן אַינְטְּעַרְעַסְּאַנְטָע זאָר, אָז דער בעל אַכְּסָנִיא מְאַכְּט יַעֲדָן אַינְדְּעַרְפָּרִי, אָ גָּלוּזָה קָאוּעָפָּר זַיִן פֿרוּי, אָזָן דערנָאָר מְאַכְּט ער אָ קָאוּעָפָּר זַיִן. אַזְּוִי אָיז גָּעוּעָן טָאָג-טָעַגְלִיךְ, דער בעל אַכְּסָנִיא האָט פֿרְיהָעָר אַנְגַּעֲרִיךְ פֿאָר זַיִן ווַיְיִבְּ אָ קָאוּעָ, אָזָן דערנָאָר פֿאָר זַיִן.

ווען דער גאון האָט זַיִן גַּעֲגַּרְיִיךְ אַהֲיִים צוֹ פֿאַהָרָן, פֿרְעָגְט אַהֲיִם דער בעל אַכְּסָנִיא, צוֹ ער האָט הנאה גַּעֲהָט פֿון דִּי אַכְּסָנִיא. האָט דער גאון גַּעֲנְטְּפָּרֶט, אָז יָאָ, אַבער אַיְזָן זַיִן אָיז אַהֲיִם גָּעוּעָן אָ וְאַונְדָּעָר פֿאַרְוּאָס ער מְאַכְּט יַעֲדָן טָאָג פֿרְיהָעָר אָ גָּלוּזָה קָאוּעָפָּר זַיִן פֿאָר זַיִן, אַוְודָאי זַיִן דִּי חַזְּיָּל "הַמְּכְבָּדָה יוֹתֵר מְגֻפּוֹ" וכו', אַבער צוֹ שְׁטַעַקְטָּעַט סְפָּעַצְיָעַל אַיִן דַּעַם ווָאָס ער פֿירְט זַיִן אַזְּוִי?

הָאָט דַּעַר בְּעֵל אַכְּסָנִיא גַּעֲנְטְּפָּרֶט:

- דָּא שְׁטַעַקְטָּעַט דַּעַר גַּאנְצָעָר יַסְוֵּד פֿון מַיִּין לְעַבְּן.

אָזָן דַּעַר בְּעֵל אַכְּסָנִיא האָט דָּרְצִיְּלַט ווַיְיִפְּאַלְגָּעֵנד: אַלְסָ קִינְדָּהָאָט ער גַּעַשְׂמִיט אַלְסָ אָ גַּרְוִיסְטָר עַילְיוֹן, אָזָן ווען ער אָיז גָּעוּוֹאָרָן בְּרַ מְצֻוָּה, האָט אָ גְּבִּיר אַהֲיִם שָׁוֵין גָּעוּנוּמָן אַלְסָ אַיְדָעָם, צַוְּזָגְעַנְדִּיךְ אָ גַּרְוִיסְעַ נְדוּנִיא, אָזָן צוֹ 20 יַאֲהָר האָט ער גַּעַזְאָלָט חַתּוֹנָה האָבָּן מִיטָּ דִּי טָאָכְטָעָר פֿוֹנְגָּם גְּבִּיר. אַוְיף דַּעַר צַוְּשָׁנְצִיְּט, האָט דַּעַר גְּבִּיר בְּאַצְּאָהָלָט חַבְרוֹתָות צוֹ לְעַרְנָעָן מִיטָּן חַתּוֹן דַּעַם עַילְיוֹן.

ווען עַס אָיז גָּעוּמוּמָן דַּעַר זְמָן חַתּוֹנָה, האָט דַּעַר גְּבִּיר בְּאַנְקָרָאָטִירָט לְעַ. דַּעַר חַתּוֹן האָט גָּעוּוֹאָלָט אַנְגִּינִּין מִיטָּ דִּי חַתּוֹנָה, צוֹלִיב הַכְּרָתָה הַטוֹּב פֿאָר דַּעַם מְחוֹתָן ווָאָס האָט אַהֲיִם צַוְּגָעַשְׂטָעַל אַזְּעַלְכָּע גַּטְעַ חַבְרוֹתָות, ווָאָס דַּוְרָק דַּעַם אָיז ער גָּאָר אַסְאָר גַּעַשְׁטִיגָּעָן. זַיִן פֿאַטָּעָר האָט אַבער בְּשָׁוּם אַוְפָּן נִשְׁטָּע גָּעוּוֹאָלָט אַנְגִּינִּין ווַיְיִטְעַר מִיטָּן שִׁידּוֹן.

נָאָכְּן אַפְּלָאָזָן דַּעַם שִׁידּוֹר, אָזָן ער אָ חַתּוֹן גָּעוּוֹאָרָן בְּיִ אָ צַוְּוִיטָן גְּבִּיר. נָאָר די חַתּוֹנָה, האָט מַעַן בְּיִ אַהֲיִם גַּעֲפָנוּנָן אָ מוֹמָן לְעַ. דַּעַר פֿאַטָּעָר פֿון דִּי כֶּלה האָט גַּעֲרַעְנְגָּט דִּי גַּרְעַסְטָע דָּקְטוּרִים אַוְיסְצָהָיִלְן אַהֲיִם פֿון דַּעַם מוֹמָן, אַבער די דָּקְטוּרִים האָבָּן נִשְׁטָּע גַּעַקְעַנְטָע אָ רְפּוֹאָה פֿאָר אַהֲיִם. האָט דַּעַר אִיד גַּעַפְּאַדְעָרָט פֿון אַהֲיִם אָ גַּט, אָזָן ער אָיז גָּעוּעָן גַּעַצְוֹאָוְנְגָּעָן צוֹ גַּטְן זַיִן ווַיְיִבְּ.

בְּצָרְ לוֹ, זַיְעַנְדִּיךְ אָן אַפְּגַּעַלְאַזְטָעָר שִׁידּוֹר אָזָן אָ גַּעַגְּטָעָר, אָזָן ער גַּעַגְּנְגָּעָן ווְאוֹינְגָּעָן אַיִן "הַקְדָּשָׁ", ווָאָוּס הָאָבָּן גַּעַוְוָאַינְטָעָלָעָן נְדָכָאִים וְשָׁבוּרִי רוח, דִּי גַּרְעַסְטָע אַרְימַעְלִיכְטָע הָאָבָּן דָּאָרְטָע גַּעַגְּעָסָן אָזָן גַּעַשְׁלָאָפָּן. אַמְּאָהָל האָט אַהֲיִם אָזָדָרְט באַמְּערְקָט, אָזָן קַעְנְעַנְדִּיךְ אַהֲיִם פֿון פֿרְיהָעָר, האָט ער אַהֲיִם גַּעַפְּרָעָגְט פֿאַרְוּאָס ער ווְאוּינְטָעָדָרְט, אָזָן ער האָט אַהֲיִם דָּרְצִיְּלַט אַלְעָס ווָאָס מִיטָּ אַהֲיִם פֿאַסְיָרָט. זַאְגָּט אַהֲיִם דַּעַר אִיד, אָזָן ער האָט אָ שִׁידּוֹר פֿאָר אַהֲיִם... מִיטָּ אָ מִידָּל ווָאָס לִיְדָט פֿון זַעְלָבָן מוֹמָן לְעַ.

ער האָט טָאָקָע חַתּוֹנָה גַּעַהָאָט מִיטָּ יַעֲנָעָ מִידָּל. נָאָר די חַתּוֹנָה, דָּרְצִיְּלַט דִּי כֶּלה פֿאָר דַּעַם חַתּוֹן, אָזָן נִשְׁטָּע גַּעַבְּוִירָן גַּעַוְוָאָרָן מִיטָּ יַעֲנָעָ מִומָּן, נָאָר זַי אָיז אַמְּאָהָל אָ כֶּלה גַּעַוְוָאָרָן צוֹ אָ גַּרְוִיסְעַן עַילְיוֹן, אָזָן

דער פרישה קוואָלַ – זידאָ

יא

זו זינן און רעדן ווועגן די צעהן נסיונות פון אברהם אבינו, אויז ליכט, און צו הערן ווועגן דעם אויז נאָך ליכטער... אַבער וווען עם קומט צום נסיוון וועלבסטט, אויז עס אַבחינה פון "יציאת צדיק מון העיר", מען ווערט אוייס צדיק, מען פֿאָרלִירְט אַלְעָ מדריגות.

דאָם אויז דער דמיין צו אַגט, פונקט ווי אַן אשה שגיטה בידיה, האָט זי מער נישט קיין שיוכות נישט מיט אויר מאָן און נישט מיט אויר שטוב, דאס וועלבע וווען אַמענטש אויז בשעת נסיוון פֿאָרלִירְט ער אַלְעָ זיינע מדריגות. און ווועגן דעם האָט אברהם אבינו געבעטען דער אויבערשטער זאָל שווערן אַז ער וועט איהם מער נישט אויספרובן.

או מען חורט זיך אַבער גוט איין ענני יראת שמים, מ'באָקט אַריין די אמונה גוט איין זיך, דענסמֿאָל קען מען ביישטיין דעם נסיוון, ווי דער רבּי ר' שמעלְקָא פון ניקעלשבורג ז"ע טייטשט דּי ווערטער פון רשי זיל (בראשית כה, י) יציאת צדיק מן המוקם עושה רושם, בשעת הנסיוון אויז אוייס צדיק, אַבער עס אויז "עוֹשֶׂה רוֹשֵׁם", אַז דער מענטש באָקט אַריין איין זיך און ער חורט זיך שטונציג דּי אמונה, וועט פֿאָרְכְּלִיבְּן אַ רושם פון דעם וואָס ער

דער מדרש (ב"ר פ"ו, יא) זאָנט אויפֿן פֿסּוֹק (כב, ט) כי נשבעתי נאם ה', או אברהם האָט געבעטען דעם אויבערשטער בּי די עקידה, דער אויבערשטער זאָל איהם שווערן אַז ער וועט איהם מער נישט אויספרובן, נישט איהם און נישט זיין זהן, יצחק.

ברעננט דער מדרש אַ משל, אַ קעניג האָט חתונה געהאָט מיט אַ פרוי, און זיך האָט איהם געבוּרַן אַ זהן, און דער קעניג האָט זיך געגט. שפֿעטער האָט ער זיך צוּרִיקְגַּעֲנוּמוּן אַלְמַסְטַרְפּוּן, און זיך געהאָט נאָך אַ זהן, און ער האָט אויר נאָך אַמְּאָהָל געגט. אַזוי האָט ער געטוּהן מיט אויר צעהן מהאל, און זיך האָט איהם געבוּרַן צעהן קינדרער.

פֿאָרְצַן צענטן גט, האָבן אַלְעָ צעהן זיין זיך פֿאָרוֹאָמְלַטְט פֿאָר זיינער פֿאָטְטַר דעם קעניג, און האָבן איהם געוֹאנְטַן: אַבְּינוֹ המֶלֶךְ, אַונְזָעָר פֿאָטְטַר דער קעניג, שׂוּעָר אַונְזָעָר אַז מער וועסטע נישט גטּן אַונְזָעָר מָאָמע. אַזוי האָט אברהם אַבְּינוֹ געוֹאנְטַן צוּ דעם אויבערשטער, שׂוּעָר מִיר אַז דוּ וועסטע מיך מער נישט אויספרָאָכְרַן.

דָּאָרָף מען פֿאָרְשְׁטַיִין, וואָס אויז דער דמיין פון דעם נסיוון מיט אַגט פֿאָרְצַן?

אייר פֿאָטְטַר האָט פֿאָרְלוּרַן זיין גאנְץ פֿאָרְמַעְגַּן פֿאָר די חתונה, האָט דעם חתונְסַ צד אַפְּגַּעַלְאָזַט דעם שידור, און פון עגמת נפש האָט זיך באָקוּמוּן דעם מומ ל"ע...

פירט אויס דער בעל אַכְּסָנִיא ווַיְיַטְעָר פֿאָרְצַן ווַיְלַנְּגַּר גָּאוֹן:

- אלזאָ, קומט דאָר אויס דערפּון, אַז וועגן מיר אייז זיך געווֹאָרַן אַ בעלת מומ ל"ע. נו, קומט אויר נישט אַז אייר זאָל פֿאָר אויר צוּגְרִיְתָן אַ גָּלְאָזְזָעָרְגָּן?!... זיך אַז דאָר געווֹאָרַן אַ בעלת מומ צוּלְבָּבְ מִיר!

שפֿעטער האָט דער ווַיְלַנְּגַּר גָּאוֹן גַּזְאָגַט:

- אלמלאָ לאָ באָתִי אלָאָ בשְׁבִילְ זֶה דִּינָנוּ, ווען אויר ווַאֲלַט גַּעֲקֻמְעָן אַהֲן אַר צוּ הָעָרְן דּי דָּאָזִיגָע גַּעֲשִׁיכְטָעָן, אויז עס ווַעֲרֵד גַּעֲוּוֹן.

מִזְעָהָט דּאָ ווי דער אויבערשטער פֿירְט אַ שִּׁידּוֹר, דער חתונְסַ צד האָט גַּעֲמִינְט אַז זיך ווּלְעָן אַפְּלָאָזְן דעם שִׁידּוֹר, און צום סוף האָט ער סיִ-זוי חתונה געהאָט מיט אויר. בי איהם אויז דער מומ שׂוּין גַּעֲוּוֹן פון גַּעֲבָוּרְט, און זיך האָט גַּעֲדָאָרְפּט באָקוּמוּן דעם מומ פון עגמת נפש ל"ע, כדי דער שִׁידּוֹר מיט איהם זאָל צוּשְׁתָּאָנד קומען...

יאָזוי שְׁטִיטִי אַין ספרִים, אויז בשעת דעם נסיוון נעטט מען צוּ די מדריגות פון מענטש, ווַיְלַנְּגַּר ער שְׁטִיטִי ווַיְיַטְעָר אוֹפּּיך זיין הוֹיכָעָן מַדרְגָּה, אויז עס דאָר נישט קײַן נסיוון.

דער פֿרִישָׁה קְוֹזָאַלְ – זִידָאַ

יב

האט אַריינגעבעאַקָּן אַין זִידִי, אָונֵן אוּם אַין דָּאַ אַ פְּלָאנְצָוָונְגָן
וּאָס שְׁפֶרְאַצְטָ אֲרוּוִים צְוִיכְסְלָעָךְ פָּוּן דָּעַר עַרְדָּ, מַעַן
וְעַת נִשְׁתַּמְתַּעַן טָאגְ דָּעַר גַּעֲוָאָקָסְ פָּוּן דָּעַם צָמָה,
אֲבָעָר נָאָךְ אַ פָּאָר טָאגְ וְעַתְמָתְ מַעַן אוּם אַין
גַּעֲוָאָקָסְ מַעַר וּוּעַם אַין גַּעֲוָעָן עַטְלִיכְבָּעָ טָאגְ
פְּרִיהָעָר. דָּאָס אַין דִּי כּוֹנָה פָּוּן דִּי וְעַרְטָעָר:
מַצְמָה קְרָן יְשֻׁועָה", דָּעַר אַוְיבָּעָרְשָׁטָעָר פְּלָאנְצָט
אַין דִּי יְשֻׁועָה צְוִיכְסְלָעָךְ, בֵּין מַעַן וְעַתְמָתְ צָום סְופְּ
דִּי יְשֻׁועָה".

האט אַריינגעבעאַקָּן אַין זִידִי, אָונֵן אוּם אַין דָּאַ אַ
רוּשָׁם, אַין לַיְכְטָעָר בִּיְצָוָשְׁטִיָּן דָּעַם נְסִיּוֹן.

אוּיַּ שְׂרִיבַּת הָרָהָקְ רְבִי פִּיבְּוּשָׁ פָּוּן וּבְאָרוּ זְצָלְ
(יוֹשֵׁר דְּבָרִי אַמְתָּה, אֹותְ מַד), אֹוֵיפְּ דִּי וְעַרְטָעָר
מַעְמִיחָ קְרָן יְשֻׁועָה", אַוּ דָּעַר מַעְנְטָשָׁ וְאֶל שְׁטָעְנְדִּיגְ
רְעָדָן פָּוּן יְרָאָת הַשִּׁיָּת, כָּאָטָשׁ עַם דָּאָכְטָ זִיךְ אַיָּהָם
אַוּ עַר הָאַט נִשְׁתַּמְתַּעַן קִין חֹולָתְ דָּעְרָפְּוּן, אֲבָעָר מִיטָּן
הַמְשָׁךְ פָּוּן צִימָט וּוּעַט זִין נְפָשָׁ וּוּאָקָסְ מִיטְ יְרָאָת

יב. וְוי מִיר הָאָבָן פְּאַרְצִילִיט פְּאַרְגִּיגָעָ וּוּאָךְ, וּאָס עַס הָאַט מִיר דָּעְרְצִילִיט אָן אַיְנִיקָּל פּוֹנוּעָם מַראָ דָּעְבָּדָא,
וּוֹעֵן הָרָהָקְ רְבִי אַבְרָהָם אַלְמָלָךְ זְצָלְ הַיְּדָ פָּוּן קָאָרְלִיןְ, אַין גַּעֲוָעָן אֹוֵיפְּ אַבָּאָזָר אַיָּן אַרְצָ יִשְׂרָאֵל,
אַיְזָ ער גַּעַפְּאָרָן מִיטְ דִּי חַסִּידִים מַתְפָּלְלָן זִין בֵּי דִי מִקְומּוֹת הַקְּדוֹשִׁים. אֹוֵיפְּ וּוּעָגָן, אַיְזָ מַעַן אַרְבָּעָגָעָפָּאָרָן
בֵּי דִי וּוּיְנְגָעָרְטָעָר פָּוּן מַשְׁפָּחָת שָׂוָרָן, אָונֵן שְׁטִיעָנְדִּיגְ אֹזְיָ דָּאָרְטָ, הָאַט אַיְנָעָרָ פָּוּן דִּי חַסִּידִים, וּוּלְכָעָר
אַיְזָ גַּעֲוָעָן אַ מְוּמָהָ צָוּ דָּעְרָקָעָנָעָן אֹוֵיפְּ בָּרָאָנָפְּעָן בְּיַמִּים טָעוּמָן זִין דָּעְרָפְּוּן אָפְּלָו אַבְּיסָל אֹוֵיפְּ דָּעַר צָוָגָן,
גַּעַנְיָן וּוּפִילְ פְּרָאָצָעָנְטָ אַלְקָאָהָאָל סְאָיְזָ דָּאָ דָּעְרָיְן (צִי סְאָיְזָ ۱۹۶۶, אַדְעָר ۷۷۷ וּבְדוֹמָה). דִּי חַסִּידִים זָעָנָעָן דָּאָרְטָ
גַּעַשְׁתָּאָנָעָן אָונֵן גַּעַמָּאָכָט דָּעַם שְׁפִילְ מִיטְ יְעָנָעָם חָסִידָן. ער הָאַט גַּעַלְיָגָט אַבְּיסָל בָּרָאָנָפְּעָן אֹוֵיפְּ צָוָגָן, אַיְזָ
זִי הָאָבָן אַיָּהָם גַּעַפְּרָעָגָט צָוּ ער וּוּיְסָט וּוּלְכָעָר בָּרָאָנָפְּעָן דָּאָס אַיְזָ.

בְּשַׁעַת מְעָשָׁה אַיְזָ דָּעַר קָאָרְלִיןָעָרָ גַּעַשְׁתָּאָנָעָן מִיטְ פְּאַרְמָאָכָטָ אָוִיגָן, "פְּאַרְקָאָכָטָ" אַיְזָ זִין מְחַשְּׁבָוֹת.
דָּעְרָנָאָךְ הָאַט ער זִיךְ אַנְגָּרְפָּוּן צָוּ דִּי חַסִּידִים:

- אַיְרָ וּוּיְסָט וּאָס עַס אַיְזָ דִּי נְפָקָא מִינָה צְוִוִּישָׁן אַיְרָ אָונֵן דָּעַם יְוּנְגָעְרָמָאָן? (זִי הָאָבָן דָּאָרָן אַלְעָ גַּעַטְרָנָקָעָן
דָּאָרְטָ) דָּעַר חִילּוֹק אַיְזָ, אַזְ אַיְרָ אַלְעָ טְרִינְקָטָ, אָונֵן ער הָאָלָט אַיְזָ אַיְבָּעָרְחוֹזָרָן, דָּעְרָפָּאָרָן קָעָן ער גַּטָּ
אֹוֵיפְּ זְרָאָפְּרָאָצָעָנְטָ ...

דָּעַר לִימּוֹד דָּעְרָפְּוּן: אַזְ מַעַן חֹזְרָתְ זִיךְ גַּטָּ אַבָּעָרָ, וּוּרְעָטָ אַיְרָ זִיךְ צְדִיקָן מִן הָעִירָ" וּוּרְעָטָ
אַיְרָ אַיְרָ זִיךְ רְוָשָׁם.

יג. דָּעַר גַּאֲלָאָנְטָעָרָ רְבָן, הָגָהָצְ רְבִי יְהָוָשָׁעָ בּוֹקְסְבָּוִים זְצָלְ הַיְּדָ, טִיְּטִישָׁטָ (סְפָר אָוֹר פְּנִי יְהָוָשָׁעָ, פְּתִיחָה לְתַלְמִידִים)
דִּי מְסֻוֹרָה, פִּיר מַאְהָל שְׁטִיטָ אַיְזָ דִּי תּוֹהָקְ דָּאָס וּוּאָרְטָ "הָלוֹרָ". אַיְן פְּרָשָׁתְ נָחָ אַלְיָוָן שְׁטִיטָ צְוִוִּי
מַאְהָל "הָלוֹרָ". בְּיַמִּים מַבּוֹל שְׁטִיטָ (בְּרָאָשָׁת חָ, חָ) "הָלוֹרָ וְחָסָרָ". אֹוֵיר שְׁטִיטָ דָּאָרְטָ "הָלוֹרָ וְשָׁוָבָן" (שְׁמָ שָׁ, גָּ, יָאָ)
אַיְזָ אַיְן פְּרָשָׁתְ לְךָ (שְׁמָ יָבָן, טָ) "וַיְסַע אַבְרָם הָלוֹרָ וְנָסָעָנָה הַגְּבָהָ", אָונֵן בֵּין יְצָחָק אַבְּינוֹ שְׁטִיטָ (בְּרָאָשָׁת כָּוָן, יָאָ)
וַיְלַךְ הָלוֹרָ וְגַדְלָ עד כִּי גַדְלָ מַאָד.

טִיְּטִישָׁטָ דָּעַר גַּאֲלָאָנְטָעָרָ רְבָן, אַיְדָ דָּאָרְפָּאָרָן, אֹוֵיבְּ ער וּוּלְ אַלְצָ נִיעָסָ, ער וּוּלְ נִשְׁתַּמְתַּעַן
אַיְבָּעָרְחוֹזָרָן נָאָר אַמְּאָהָל וּוּאָס ער הָאַט גַּעַלְעָרְנָטָ, נָאָר אַמְּאָהָל אַבְרָהָם אַבְּינוֹ, נָאָר אַמְּאָהָל נְסִיּוֹתָ, נָאָר
ער וּוּלְ פָּאָרָעָן וּוּיְטָעָרָ ער וּוּלְ פְּרִישָׁעָ לִימּוֹדִים, אַזְאָ אַיְנָעָרָ אַיְזָ "הָלוֹרָ וְחָסָרָ". אֹבָעָרָ "הָלוֹרָ וְשָׁוָבָן"
תָּאָמָעָרָ ער וּוּעַט זִיךְ חֹזָרָן, ער וּוּעַט זִיךְ אַיְנָחֹזָרָן אַבְּיסָל דָּעַר מַתְלִימְדִיוֹ שְׁלָ אַבְרָהָם אַבְּינוֹ, דַּעֲמָאָלָס
"הָלוֹרָ וְגַדְלָ, עד כִּי גַדְלָ מַאָד".

דָּעַר עִקָּר אַיְזָ, מַזְאָל לְעַרְנָעָן עַפְעָס פָּוּן דִּי סְדָרוֹת אָונֵן זִיךְ גַּטָּ אַיְנָעָהָזָרָן דָּעְרָיְן, וְוי דָעַר בָּעֵל הַתְּנִינָא זְצָלְ
הָאַט גַּעַזְאָגָטָ, מַזְאָל נִשְׁתַּמְתַּעַן "מַעְבִּירָ" זִין דִּי סְדָרָה, אַרְבָּעָרְגִּין דִּי סְדָרָה אָונֵן גַּיְינָן וּוּיְטָעָרָ, אַיְרָ הָאָבָן גַּעַהָרְטָ
דִּי מְעָשָׁה שְׁוִין פְּאַרְאִיאָרָן. נִיןִין, מַעַן דָּאָרְפָּאָרָן זִיךְ פְּאַרְטִיפְּן אַבְּיסָל וּוּלְ עַס אַיְזָ דָּעַר "בָּעֵל הַשְּׁמוּעָה עוֹמֵד כְּנֶגְדוֹ".

דער פֿרְשָׁה קּוֹזָאַלְ – זִידָאַ

ג'

שמעה, און מיט ורייזט, וישכם אברהם בוכיר גו',
או דער אויבערשטער הייסט עס טוהן, איז ער גוט.

צום סוף האט דער מלאך איהם געזאגט "אל
תשלח ייך אל הנער ואל תעש לו מאומה",
ער זאל חללה נישט טשעפער יצחק און ער זאל
איהם גאנרנישט טוהן. די חז'ל זאנט (שבת ל:) אין
השכינה שורה אלא מותך שמחה, די שכינה רוחת
ニישט אויף אע מענטש נאר טאמער ער איז פריליך.
אויב אברהם אבינו זאלט געטוון די עקיידה מיט
און "אתכפיא", געצואונגגענערהייט, 'או', איך מוּ
אים שחטאַן, זאלט ער דאָך נישט געקענט הערן די
ווערטער פונעם מלאך, וויליל די שכינה רוחת נישט
אויפֿן מענטש נאר מותך שמחה, און אויב ער
זאלט נישט געהערט דעם ציווי פונעם מלאך נישט
צו שחטאַן יצחק', זאלט ער דאָך איהם גע'שחטאַן,
זאלטן מיר אלע נישט געבורין געווארן. קומט אוים,
או מיר אלע זענען געבורין געווארן נאר מיטן כה
פֿון שמחה של מצוה.

פֿון דעם זעהן מיר דעם גרויסן כה פֿון שמחה של
מצוה, וויל אונזער גאנצעער קיומ אויף דער
וועלט אויז דאָך נאר מכח די שמחה של מצוה וואָס

ג' לשונות בחרدل - אײַנהאלטן די צונג

אויפֿן פֿסוק "וְאֵל הַבְּकָר רַצְ אַבְרָהָם" (יח, ז) זאנט
רש', אַז אַבְרָהָם האט זי געגעבען ג'
לשנות בחרدل. זאנט הרה"ק רבוי דודל טאָלנער
וץ'ל, אַז אַבְרָהָם האט געוואָלט מרמו זיין פֿאָר די
מלאכִים, אַז דער מענטש איז גרעסער פֿון אַ מלאך
מיט דעם וואָס ער קען דריי מֶאָהָל "אויסצּוּפּן" זיין
צונג מיט "חרדל" און נישט רעדן דיבורים וואָס מען
טָאָר נישט רעדן.

כִּי בִּיצְחָק יִקְרָא לְךָ - דָּעֵר כֵּה פֿון שמחה של מצוה
דער "שם משומואָל" שרייבט אַז דער היינטיגער
סדרה (שנת תרע"א), וואָס איז בְּכָל גַּעֲוָעָן
דער נסיז פֿון די עקיידה? אַבְרָהָם אַבְנָוּ הָאָט דָאָך
גַּעֲוָאָסְט אַז אויב ער ווועט נישט שחטאַן יצחק',
קען דער רבונו של עולם אלִין צונעמען יצחק',
אויב אַזְוֵי, וואָס איז גַּעֲוָעָן דער נסיז?

זאנט דער "שם משומואָל", אַז דער נסיז איז
גַּעֲוָעָן צו אַבְרָהָם ווועט ער טוהן מיט אַ
שמחה. וואָס איז גַּעֲוָעָן לְמַעַשָּׂה? אַבְרָהָם אַבְנָוּ
הָאָט גַּעֲטָהָן דעם ציווי פונעם אויבערשטער מיט אַ

דער חובת הלבות ברעננט (שער הבדיקה, פרק ה), וכבר נאמר, כי חבורה אחת מעובי דרכים לנזה אצל
כותל אחד, אַחֲרָה פֿון מענטשן וואָס זענען געלפֿאָרן אויפֿן וועג, זענען געשלאָפּן לעבן אַז וואָנט. איז
געקומוּן אַהוֹנְט אַהֲט געמאָכְט זיינע צרכִים אויף אַיִינָעַם פֿון זי, 'או', וווען ער האט זיך אויפֿגעָכְאָפּט
און איז אויפֿגעָשְׁטָאָנָעָן זיך אַפְּצָאוּאָשָׁן פֿון דעם שמוֹז וואָס דער קלְבָּהָאָט אויף אַהֲם אַיבְּעָרְגָּעָלָאָזֶט.
הָאָט ער געטראָכְט בַּיִּזְרָה: פֿון די אלע מענטשן וואָס זענען דאָך, הָאָט ער פֿונְקָט מִיר גַּעֲדָאָרְפּט כָּאָפּן?
זָאָגָט דער חובת הלבות, וווען ער איז געאגָגָעָן זיך אַפְּוָאָשָׁן, איז די וואָנט אַרְאָפְּגָעָפָּאָלָן אויף די
אנְדָעָרָע מענטשן וואָס זענען דאָרט געשלאָפּן, און ער איז געראָטָעוּט געווארן. אלע אַנדָעָרָע זענען
גע'הרג'עט געווארן רחלְל, און ער איז געזאגָעָר וואָס האט ער אַיבְּעָרְגָּעָלָעָבָט.

דער קָאָבְּרִינְעָר זְצַ"ל הָאָט אַמְּאָהָל גַּעֲזָאָגָט פֿאָר די חִסְדִּים: די וועלט זָאָגָט, אַז ער גִּיט נִישְׁט ווי ער
וילט זיך, דָאָרָף מען וועלן ווי ער גִּיט זיך. אַיר מִין אַז מען דָאָרָף זָאָגָן פֿאָרְקָעָרט, אויב מען וויל ווי
ער גִּיט זיך, ווועט ער גִּיט ווי סְוִוִּילְט זיך.
יד. בְּדָרָךְ צְחוֹת קָעָן מען זָאָגָן, אַז כָּאַטְשָׁה ער גִּיט טָאָקָע טָרָעָרָן פֿון די אויגָן וווען מען לִיְגָט אַרְיִין אַין
מוּיל שָׁאָרְפָּעָרָע חַרְדָּל אַדְעָר פֿעָפָעָר, אַבְּעָר ער איז בעסער ער זָאָלָן רִינְעָן טָרָעָרָן פֿון די אַיִיגָעָנוּ אויגָן,
ווי אַיִידָעָר חַלְילָה צו מַאֲכָן רִינְעָן טָרָעָרָן בַּיִּזְרָה אַז צוּווִיתָן אַיד.

דער פרישה קוואָלַ – זידאָ

לא אשחית אם אמצא שם ארבעים, איך לאו שווין ארוף אויף 40, איך ועל נישט איבערדרדיין די שטאט אפי אובי עם אויז נאר דא 40, אבער ווחמזה" - נאר מיט שמחה. "על שמחה אני מוואר" - אויף שמחה בין איך נישט מוואר".

גדולה הכנסת אורחים - אַ סגולה געהאלפן צו ווערן מיט קינדער

די וואָך אין די פרשה שטײַט ויטע אַשְׁלַ בְּכָאָר שבע, און די פֿוֹסְקִים אַיז פֿאֶרְהָאָן אַ מְחֻלְקָה ווֹאָס דָּרָר אַשְׁל אַיז גַּעוּוֹן, אַבָּעָר הַכְּלָמְדִים אַיז גַּעוּוֹן אָן עֲנֵין פֿוֹן הַכְּנָסָת אָוָרְהִים, ווֹי חַזְלַ' לְעָרְנָעָן אַרְוִוִּים פֿוֹן די פרשה די וואָך, "גדולה הַכְּנָסָת אָוָרְהִים יוֹתֵר מְקַבְּלָת פֿנִי הַשְּׁכִינָה".

אברהם אבינו האט געהאלט ביהם פֿירַן יְצָהָקְן צו די עקיידה, און דורך דעם האט ער זוכה געווען צו הערן די ווערטער פונעם מלאך "אל תשלח ייך אל הנער".

הרה"ק בעל "אמרוי חיים" פֿוֹן ווַיְזַנֵּץ וְצַל פְּלַעַגְתָּן זָאנָן (מובא בספר ליקוטי אמרוי חיים) אויף' פֿסּוֹק אין דער היינטיגער סְדָרָה (יח, כה) אוֹלֵי יְחִסְרוֹן חַמְשִׁים הַצְּדִיקִים חַמְשָׁה וּגְנוּ, וַיֹּאמֶר לֹא אָשְׁחִית אֶם אָמַצָּא שֵׁם אַרְבָּעִים וְחַמְשָׁה. "חַמְשָׁה" אַיז די זַעֲלַבָּע אַותְיוֹת ווֹי "שְׁמָחָה". אַבָּרָהָם אַבְנֵנוּ האט געפְּרַעַגְטָן דעם אוֹבְּרַשְׁטָעָן, אַוְיב עַמְּ וּוּעַט וַיַּן 50 צְדִיקִים, אַבָּעָר יְחִסְרוֹן חַמְשִׁים הַצְּדִיקִים חַמְשָׁה", וּוּעַנְן דעם זַיְּ פֿעַלְן שְׁמָחָה. "הַתְּשִׁחְתָּוּ בְּחַמְשָׁה", וְחַסְרוֹן פֿוֹן שְׁמָחָה וּוּסְטוֹ מְשָׁחִית זַיְּן די גַּאנְצָע שטאט? האט דער רְבָּנוּ שְׁלַ עֲולָם אַיִּם גַּ�וֹאָגָט,

טו. אַזְוִי טִיְּטִשְׁטָן דער "שְׁפָתָ אַמְתָה" דעם פֿסּוֹק (תְּהִלִּים קִיט, קִיא): "נְחַלְתִּי עֲדוֹתִיךְ לְעוֹלָם כִּי שְׁוֹן לְבִי הַמָּה", אַוְיב דַו וּוּלִיסְטָן מְנַחֵּיל זַיְּן די תּוֹרָה פְּאָר דִּינְעָן קִינְדָּעָר (בְּחִינָת נְחָלָה), אַיז נָאָר אַוְיב דַו טּוֹסְטָע עַס מִיט שְׁמָחָה. וּוּעַן דער זַוְּהָן זַעַהַט אָז דער טָאַטָּע אַיז בְּשְׁמָחָה בַּיּוֹם טַוְּהָן אַז מְצֻוָּה, לְעָרְנָטָן ער דערפּוֹן זַיְּ אַוְיךְ אַזְוִי צוֹ פֿירַן.

טו. אַרְבָּהָל גַּעוּוֹן צְוָגָאָסְטָן בַּיְּ הרה"ק בעל אַבְנֵי נָזָר זַצְלַ, וּוּלְכָעָר האט אַיִּם אַוְיפְּגָעָנוּמָעָן מִיט גְּרוֹוִיס כְּבוֹד, אָנוּן האט זַיְּ שְׁטָאָרָק אַפְּגָעָבָן מִיט אַיִּם. פְּאָר יְעַנְעָם רְבָּ אַיז נִשְׁטָה גַּעוּוֹן אַז דער "אַבְנֵי נָזָר" אַיז זַיְּ אַזְוִי מְטָרִיךְ פְּאָרָן "אַבְנֵי נָזָר", אָז ער אַיז אַ פְּשׁוֹטָעָר מְעַנְטָשָׁה.

הַאָט דער "אַבְנֵי נָזָר" גַּעוּוֹן פְּאָר יְעַנְעָם רְבָּ דָוְרְכִּין פְּעַנְצְּטָעָר, אָז אוֹיפְּ דָעָר גָּאָס אַיז דָא אַ שְׁוֹסְטָעָר וּוּאָס אַרְבִּיט אַוְיס שַׂיר פֿוֹן פְּעַל פֿוֹן בְּהַמּוֹת, אָנוּן דער "אַבְנֵי נָזָר" האט גַּעַזְאָגָט צוֹ דעם גָּאָסְטָן - זַעַהַט אַיְּרָה די פְּעַל פֿוֹן די בְּהַמּוֹת, עַס אַיז אָן עַוְרָה בְּהַמָּה גַּסְהָ, אַבָּעָר אַוְיב מַעַן מַאֲכָלָט פֿוֹן דעם תְּפִילִין, הַאָט עַס אַ קְדּוֹשָׁה. דָּאָס זַעֲלַבָּע אַיז מִיט דִּיר, דַו בְּזִוְּט דָא גַּעַוּוֹרָן אַ חְפָזָא שְׁלַ קְדּוֹשָׁה, בִּזְעַט גַּעַוּוֹרָן אַ גָּאָסְטָן, מַעַן אַיז יְעַצֵּט מִיט דִּיר מַקִּים דַיְּ מְצֻוָּה פֿוֹן הַכְּנָסָת אָוָרְהִים, דָא בִּזְעַטוֹ אַ חְילִיגָּע זַאְר... אַזְוִי פְּלַעַגְתָּן דער "בֵּית יִשְׂרָאֵל" זַצְלַ אַבְּעַרְזָאָגָן אַין נָאָמָעָן פֿוֹן זַיְּן טָאַטָּן, הרה"ק בעל "אמרוי אַמְתָה" זַצְלַ, אַין נָאָמָעָן פֿוֹן זַיְּן פְּאָטָעָר, הרה"ק בעל "שְׁפָתָ אַמְתָה" זַצְלַ, אָז אַ גָּאָסְטָן אַיז אַ חְפָזָא שְׁלַ מְצֻוָּה, אָנוּן סְאִיז שְׁוֹרָה אוֹיפְּ אַיִּם אַ קְדּוֹשָׁה.

עַנְלִיךְ האט דער צִילְלַט הַגָּהָה צְרִיכִים בְּרִים זַצְלַ, וּוּלְכָעָר אַיז גַּעוּוֹן מַבָּאִי בַּיּוֹתָן בַּיּוֹם גָּאוֹן בְּעַל חַזְוָן אַישׁ זַצְלַ, אָז ער אַיז אַמְּאָהָל גַּעוּוֹן גַּעַצְוָאָנוּנָכְטִיגָּן אַין בְּנֵי בָּרָק (אַין יְעַנְעָה תְּקוֹפָה זַעַנְעָן די אַוְיטָאָבָּסָן צּוֹוִישָׁן יְרוּשָׁלָם אַין בְּנֵי בָּרָק נִשְׁתַּחַת גַּעַפְּאָרָן שְׁפָטָן בְּיַנְאָכָט וְיַיִינְטָן), אַיז ער אַרְיְבָעָר צּוֹם "חַזְוָן אַישׁ" אַין שְׁטוֹבָן אָנוּן גַּעַפְּרַעַגְטָן צוֹ ער קָעָן דָא אַבְּעַרְנָעָכְטִיגָּן. האט רְבִי חִים דער צִילְלַט, אָז דער "חַזְוָן אַישׁ", צּוֹאָמָעָן מִיט זַיְּן שְׁוֹוָגָעָר דער סְטִיְּפָעַלְעָר גָּאוֹן זַצְלַ,

דער פֿרְשָׁה קּוֹזָאֵל – זִידָא

דער מדרש זאגט אין דער פרשה היינטיגע ואָה, געה אלפּן צו ווערן מיט קינדער, ווי שרה וואָס האָט וויש מצוה שמתרן שכורה בנים, כמו שרה אַריינגענומען געסט, און די שונמיות וואָס האָט שקיבלה אורחים, ושונמיות על קיבלה את אלישע. אַריינגענומען אלישע, און זי זענען געה אלפּן געווארן מיט קינדער. עם איז דא אַ מצוה וואָס דער שכיר דערפֿאָר איז

אונ זיין רביבצין דער שוועסטער פון דער חזון איש (דער "חזון איש" האָט געטילט אין דירה מיטין סטייעפֿעלער בידוע) האָבן איהם משמש געוווען, איינער האָט איהם געגעבען דאס ברויט, איינער האָט געשמירט מאָרגארין, א.נו. איינער האָט געברענט געגענט דעם לילער, דער צוּוִיטָעָר - דעם קיַשְׁן... ר' חיים איז געוווען אין אַ פֿאַרְלַעֲגַעַנְהַיִּיט, און געזאגט פֿאָרָן "חזון איש", אֶז ער איז נישט ווערד דעם גאנצַן כבוד. האָט דער "חזון איש" געזאגט:

- זינט ווען האָט אָן אַתְּרוֹג אַ דעה אוּפּ זיך, צו זאגן צו ער איז שיין אַדער נישט?!... דו זאגסט מיר, דו ביזט יאָ, דו ביזט נישט...

ענלייך האָט געזאגט דער "חַפְצָנִים" זצ"ל, ווען ער האָט אַמְּאָהָל צוּגַעֲרִיט פֿאָר זיינעם אַ גָּאָסְט מיטין גרעסטן כבוד, און דער גאָסְט האָט געזאגט: "רְבִי, אַיְךְ קָעָן אַלְעָס אַלְיָן מַסְדֵּר זִין". האָט דער "חַפְצָנִים" געזאגט:

- אפשר וועסטו מאָרגן אוּיךְ לײַגן תפֿילִין פֿאָר מיר?!... דאס איז אַ מצוה שבגופו, עס איז מיין מצוה. הaga"ח רבִי אלִי רָאַתָּה זצ"ל, משבְּקָק לְפִנֵּי וּלְפִנֵּים בַּיְתַּהְכָּדָר רְבִי שְׁלֵמָה קָעָן זצ"ל, פֿלְעָגָט אַיבָּרְזָאָגָן בשם דעם "חזון איש" זצ"ל, אֶז ער האָט געזאגט ווי פֿאַלְעָגָנד:

- "שְׁלָא עֲשֵׂנִי גּוּי", מאָקט יעדער איינער, אַבער וויפֿיל אִיד אַיז מעָן - דאס ווענדעת זיך וויפֿיל מעָן טראָאָס וועגן יענעם, וויפֿיל מעָן טוט פֿאָר יענעם.

אַמְּאָהָל האָט דער תשעבֿינער ربּ זצ"ל (יוםא דהילולא יי' חשוון) געזאגט אַ טִּפְיוֹזִין שִׁיעָור, אוּפְּבִּוּנְדִּיג אַ גאנצע מערכה, און אַינְמִיטִין שִׁיעָור האָט עמייצער אַפְּגַעֲפַרְעָגָט פון אַ רְאַש אַין מסכת באָה מציעא. העrndיג די קשיַא, האָט דער תשעבֿינער רבּ אַפְּגַעֲשְׁטָעָלֶט די מערכה און משנה געוווען דעם גאנצַן מהלך פונעם שִׁיעָור.

צומאָרגענס האָט הaga"צ רבִי אהָרָן בערנשטיין זצ"ל געזאגט פֿאָרָן תשעבֿינער ربּ, "איַר האָבּ אַרְיִינְגַּעַקְטּ דָּאָרט אַין רְאַש, אַון מְקֻעָן גָּאָרְנִישָׁט לְעָרְנָעָן מַעַרְקָרָום ווי דער בחור האָט געווואָלֶט לְעָרְנָעָן... (קומט אויס אָז דער ראש ישיבה וואָלֶט בְּכָל נִשְׁתְּגָדְלָה גַּעֲדָרְפּטּ משנה זיין דעם שִׁיעָור)".

האָט דער תשעבֿינער רבּ רְעַאַגְּרִיט מִיט אַ תְּנוּעָה, אוּוֹדָאי אַזְוִי... האָט רבִי אהָרָן געפְּרָעָגָט:

- אוּבּ אַזְוִי, פֿאַרְוּאָס האָט דער רבּ גַּעַדְאָרְפּטּ משנה זיין דעם גאנצַן מהלך פונעם שִׁיעָור?...

האָט דער תשעבֿינער רבּ גענְטְּפּעָרטּ:

- איַר האָבּ געזעהן די שמחה וואָס דער בחור האָט געה האָט ווען ער האָט מיר אַפְּגַעֲפַרְעָגָט, האָבּ איַר אַיְם נישט געקענט מבטּל זיין פון אַיְם די שמחה...

אט אַזְוִי האָבן די גְּדוּלִים וּעְנְקִים גַּעֲקוּקְטּ אוּפּ יַעֲדָע זַאֲרָ.

אָגָבּ, נאָךְ די הסתלקות פון תשעבֿינער רבּ האָט איינער פון די רבְּנִים אַין יְרוּשָׁלָם וּוּלְכָעָר האָט זיך גענְטְּיגָט אַין אַ ישׂוּעה, זיך אַוּוּקְגַעְשְׁטָעָלֶט בַּיִת דִּירָה פון תשעבֿינער רבּ אַון דָּאָרט מַתְּפָלֵל געוווען. אַון ווען מְהָאָט אַיְם געפְּרָעָגָט פֿאַרְוּאָס ער אַיז מַתְּפָלֵל דָּאָ, האָט יַעֲנָעָר רבּ געזאגט:

- איַר דָּאָרְפּ אַ ישׂוּעה, אַון דָּאָ אַין די שְׁטוּבּ האָט דער תשעבֿינער רבּ מַחְזָק געוווען אַזְוִי פַּיל לְבָבָות נְשָׁבוֹת?...

דער פרישה קוואָלַ – זידאָ

קינד ("נער"), "את אַרְחוֹ" - דארף מען מקיים זיין
די מצוה פון הכנסת אורחים.

דאָם אוּזִיךְ מְרוּמוֹ אֵין פְּסוֹק (בראשית מו, כג) הא
לְכֶם זֶרֶע, ה"א רָאשֵׁי תִּבְوتָה ה'כְּנָסָת
אוֹזְחִים. בּוֹכוֹת מְצֻוֹת הַכְּנָסָת אוֹרְחִים וּוּרְטָמָעָן
געהָלָפָן מִיטְ זֶרֶע שֶׁל קִימָאִי, אָמָן.

הרה"ק דער בעל התניא זי"ע האט לאָנְגָע יְאַהֲרֹן
ニישט געהָט קיינ קינדרער. אַמְּאַהְלַ ווּעַן ער
הָאַט זַיְךְ מַכְּוִיר גַּעֲוּעַן פָּאָר זַיְן גַּרְוִיסְטַן רְבִיְּן, דָעַם
מעוֹרְטְשָׁעַר מְגִיד זי"ע, הָאַט דָעַר מְגִיד אִיהָם גַּעֲהִיסְטַן
עוֹסְקָזַיְן אֵין דִי מְצֻוֹת פון הַכְּנָסָת אוֹרְחִים, זָאנְגְּדִינְגָן:
- בְּמָה זַיְיכָה נָעַר - אָזְזַעְנָן וּוּילְ זַיְיכָה זַיְן צַו אָ

יז. איינער פון די בני החבורה שיחי', האט מיר פֿאַרְצִילְט אַ מעשה ווי פֿאַלְגָּעַנדְ: פָּאָר אָ יָאָר (תשע"ה)
אין די וואָ肯 פון שוּבְבִּים אֵיזְ ער גַּעֲפָאָרְעַן מִיט אַ קְבּוֹצָה אוּפְּךְ אַ שבָּת צַו אַ גַּעֲוִיסְעַ שְׂטָאַט, אָנוֹ
צּוֹלִיב אַ טְעוֹת אַדְעַר מִיסְפְּאַרְשְׁטָעְדִּינִישׁ, אֵיזְ פָּאָר אִיהָם אָנוֹ זַיְן מַשְׁפָּחָה (אייבער אַ מנְנִין נְפָשָׁות בְּלָעַ"ה) נִישְׁטָ
אַנְגְּגָרִיְּט גַּעֲוָאָרְן אַ דִּירָה, אַזְוִי אָרוּם אָזְ זַיְיָ זַעֲנָעָן גַּעֲבְּלִיבָן שְׁטִיְּן אוּפְּךְ דִי גָּאָס מִיט אַלְעַ פֿעַקְלָעַר בְּבּוֹשָׁה
וּכְלִימָה (עס האט זַיְיָ גַּעֲרִינְשָׁט גַּעֲהָלָפָן די אַלְעַ דָוְרָק פֿאַהְרָעָר וּוּאָס האָבָן אוּפְּךְ זַיְיָ גַּעֲקוֹט מִיט רְחַמְנָה גַּעֲפָהָלָן), איינער אָנוֹ
אַנוֹאוֹיְנָעָר אֵין דָעַר שְׂטָאַט האָט פֿרְאַבִּירְט אַיבְּעַרְצְׁדִּיקְיָעָן וּוּעַלְטָן זַיְיָ צַו טְרָעָפָן אַ דִּירָה אַזְוִי ווי עַס אֵיזְ
שְׁוִין גַּעֲוָעָן אַ פָּאָר שָׁעָה צַו שְׁבָת, אַבְּעָרָעָר האָט גַּעֲרִינְשָׁט גַּעֲקָעָנְט טְרָעָפָן, אוּסְעָרָר אַיְנָעָר אַדִּיד זַיְנָעָן
וּוּאָס אֵיזְ אַוּעָקְגַּעְפָּאָהָרָן אוּפְּךְ שְׁבָת, אַבְּעָרָעָר זַיְן בְּנֵי בֵּית האָט נִישְׁטָ מסְכִים גַּעֲוָעָן אַרְוִיסְצְׁזָעָבָן די דִּירָה,
וּוּבְּאַלְד עַס אֵיזְ גַּעֲוָעָן צַו-וּאָרְפָּעָן גַּעֲפָעָרְלִיךְ (דָעַר אָרוֹחָה האָט שְׁפָעַטָּר מְוּדָה גַּעֲוָעָן אָזְ ער וּוּאָלָט אוּרָה נִשְׁטָ אַרְוִיסְגַּעְגָּעָבָן
אַ דִּירָה אוּפְּךְ אַזְזָא אָופָן).

דָעַר יְדִיד האָט גַּעֲהָט פֿיְהָר טְעַכְּטָעָר אַבְּעָר אַ זַוְּהָן האָט ער נְאַכְּנִישְׁט זַיְיכָה גַּעֲוָעָן צַו האָבָן, האָט
ער גַּעֲזָאָגָט צַו זַיְן פְּרוּי, לְאַמְּרִיר אָנוֹנוֹ זַיְר שְׂטָאָרְקָעָן אוּפְּךְ דִי בּוֹשָׁה, אָנוֹ אַוּעָקְגַּעְבָּן אַוְנוֹזָעָר שְׂטוּבָ פָּאָר
דָעַם אוֹרָח וּוּאָס שְׂטִיטִית נְעַבְּרָמִיט אַזְעַלְכָּעָבָן בּוֹשָׁות אוּפְּךְ דִי גָּאָס אָן קִיְּן דָאָר אוּפְּנִין קָאָפְּ, אָנוֹ אֵין דָעַם
זְכוֹת אָפְּשָׁר וּוּעָלָן מִיר זַיְיכָה זַיְן צַו האָבָן אַ בְּנֵי זֶכְרָה.

דָעַם פֿאַרְגָּאַגְּגָעָנָעָן שְׁבָת חֹהָה"מ סְוּכּוֹת (תשע"ז) האָט דָעַר אַנְגְּגָרְמָאָן גַּעֲמָאָכְט אַ בְּרִית לְמַזְ"ט, שִׁיגָּדָל
לְתוֹרָה וּלְמְצֹוֹת וּלְמַעֲשִׂים טּוּבִים).